

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 13.09.2016 № 17-5

Звіт

про результати аудиту ефективності управління Міністерством енергетики та вугільної промисловості України об'єктами державної власності у ядерно-промисловому комплексі

Київ 2016

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП	4
1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ПРОГРАМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	5
2. ЗДІЙСНЕННЯ МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯМ ФУНКЦІЙ УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОБ’ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	11
3. АНАЛІЗ СТАНУ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	21
4. АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	22
5. УПРАВЛІННЯ МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯМ ОБ’ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ ПІДПРИЄМСТВ	24
5.1. ДП Бар’єр	24
5.2. ДП «Смоли»	26
5.3. ДК «Ядерне паливо»	28
5.4. ДП «СхідГЗК».....	33
5.5. ДП «НАЕК «Енергоатом»	37
5.6. Управління Міненерговугіллям корпоративними правами держави у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП»	42
ВИСНОВКИ	45
ПРОПОЗИЦІЇ	54
ДОДАТКИ	

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: План роботи Рахункової палати на 2016 рік.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо управління Міністерством енергетики та вугільної промисловості України (далі – Міненерговугілля) об'єктами державної власності, що мають фінансові наслідки для державного бюджету у ядерно-промисловому комплексі (далі – ЯПК). Його оцінка з точки зору законності та ефективності виконання Міненерговугіллям визначених обов'язків відповідно до законодавства України.

Предмет аудиту: діяльність Міненерговугілля щодо управління, використання і розпорядження об'єктами державної власності у ЯПК.

Нормативно-правові акти, розпорядчі й інші документи, що регламентують діяльність Міненерговугілля та державних підприємств, установ, організацій і об'єднань, які належать до сфери управління Міненерговугілля, та господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави у питаннях використання і розпорядження державною власністю.

Фінансова, статистична, бухгалтерська звітність, первинні документи і дані, що стосуються діяльності державних підприємств, установ, організацій, які належать до сфери управління Міненерговугілля, та господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави, в частині використання та розпорядження державною власністю.

Об'єкти аудиту: Міненерговугілля; державні підприємства, установи, організації та об'єднання ЯПК, що належать до сфери управління Міненерговугілля, та господарські товариства, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави, перелік яких затверджено наказами Міненерговугілля від 08.06.2012 № 405, 30.07.2014 № 536 та 15.01.2016 № 16, зокрема, ДП «НАЕК «Енергоатом» та його відокремлені підрозділи «Запорізька АЕС», «Рівненська АЕС», «Хмельницька АЕС», «Южно-Українська АЕС»; ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»; ДК «Ядерне паливо»; ДП «Бар'єр»; ДП «Смоли»; ВАТ «Харківський науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «Енергопроект».

Надіслано запити Міністерству економічного розвитку і торгівлі України; Фонду державного майна України; Державній інспекції ядерного регулювання України; Національному інституту стратегічних досліджень.

Критерії, які використовувалися під час аудиту:

- щодо результативності: повнота і своєчасність виконання Міненерговугіллям повноважень з управління об'єктами державної власності

для максимального забезпечення державних потреб у ЯПК; досягнення мети програмних документів щодо розвитку та функціонування ЯПК.

- щодо оцінки ефективності: стан фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання ЯПК; стан використання та збереження ними державного майна; рівень досягнення показників, визначених фінансовими планами та програмними документами щодо розвитку та функціонування ЯПК;
- щодо законності: відповідність управлінських рішень об'єктів аудиту положенням чинного законодавства.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту:

- часові: аудит ефективності управління державним майном проводився за 2013–2015 роки, нормативно-правові та програмні аспекти розвитку підприємств ЯПК проаналізовані станом на 01.09.2016;
- географічні: ефективність управління державним майном проаналізовано на центральному (м. Київ) та регіональному рівнях (Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Рівненська, Хмельницька, Харківська області).

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, програмних, розпорядчих актів, пов'язаних з предметом аудиту; аналіз установчих, планових і звітних документів Міненерговугілля та держпідприємств; аналіз результатів попередніх контрольних заходів Рахункової палати; опрацювання матеріалів ЗМІ; опитування посадових осіб об'єктів аудиту.

За результатами аудиту **підписано 11 актів. Аудит із зазначеного питання проводиться вперше.**

ВСТУП

Ядерно-промисловий комплекс України посідає чільне місце в паливно-енергетичному комплексі (далі – ПЕК) країни, а також в економіці держави в цілому. На чотирьох українських атомних електростанціях (далі – АЕС) в останні 10 років вироблялось близько 50 відс. всієї електроенергії країни. Крім того, до складу ЯПК належить також ряд підприємств, зокрема науково-дослідних, видобувних та інших, які перебувають у державній власності і належать до сфери управління Міненерговугілля.

На сьогодні через військову агресію Росії на Донбасі, яка призвела до зниження видобутку вугілля, його дефіциту як палива для теплоелектростанцій, зменшення теплової генерації, частка атомної генерації збільшилась до 60 відсотків. Тобто АЕС є основними потужностями, які забезпечують базовий режим в об'єднаній енергетичній системі України (далі – ОЕС).

У 2013–2015 роках кількість працюючих у ЯПК становила 43-45 тис. осіб. Обсяг виробленої та реалізованої підприємствами ЯПК товарної продукції у 2015 році досяг майже 36 млрд гривень.

Усі програмні та планові документи з питань розвитку ПЕК також передбачають і розвиток його ядерно-енергетичного сектору, але це потребує

впровадження передових досягнень науки і високих технологій в економіку та вимагає відповідного фінансового забезпечення.

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ПРОГРАМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Правові основи господарської діяльності (господарювання) встановлені Господарським кодексом України¹ (далі – Кодекс).

Під господарською діяльністю у Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність (стаття 3).

Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями, в тому числі і державні підприємства (частини 1, 2 статті 55).

Кодекс розподіляє підприємства за формами власності, на основі якої вони діють, визначаючи серед них і державне підприємство, що діє на основі державної власності та яке може бути лише унітарним (стаття 63).

Стаття 73 Кодексу визначає, що державне унітарне підприємство утворюється компетентним органом державної влади в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини державної власності, як правило, без поділу її на частки, і входить до сфери його управління. Орган державної влади, до сфери управління якого входить підприємство, є представником власника і виконує його функції у межах, визначених Кодексом та іншими законодавчими актами. Майно підприємства перебуває у державній власності і закріплюється за ним на праві господарського відання чи праві оперативного управління. Державні унітарні підприємства діють як державні комерційні або казенні підприємства.

Кодекс визначає особливості господарської діяльності державних комерційних підприємств (стаття 75). Зокрема, установлює, що державне комерційне підприємство зобов'язане складати і виконувати річний фінансовий план на кожен наступний рік, який є його основним плановим документом та відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки.

Кодексом встановлено, що **повноваження** суб'єктів управління у державному секторі економіки – Кабінету Міністрів України, **міністерств**, інших органів влади та організацій **щодо суб'єктів господарювання визначаються законом** (частина 3 статті 22 Кодексу). Таким законом є **Закон України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності»** (далі – Закон № 185), який визначає правові основи управління об'єктами державної власності.

Згідно із статтею 1 Закону № 185, **управління об'єктами державної власності** – це здійснення Кабінетом Міністрів України та уповноваженими

---

¹ Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.

ним органами, іншими суб'єктами, визначеними цим Законом, повноважень щодо реалізації прав держави як власника таких об'єктів, пов'язаних з володінням, користуванням і розпоряданням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб.

Об'єктами управління державної власності є, зокрема, майно, яке передане державним комерційним підприємствам, установам та організаціям, державним господарським об'єднанням тощо (стаття 3 Закону № 185).

Суб'єктами управління об'єктами державної власності є, зокрема, міністерства, інші органи виконавчої влади та державні колегіальні органи (далі – уповноважені органи управління) (стаття 4 Закону № 185).

До компетенції уповноважених органів управління, згідно із статтею 6 Закону № 185, віднесено, зокрема, прийняття рішення про створення, реорганізацію і ліквідацію підприємств, установ та організацій, заснованих на державній власності, затвердження їх статутів (положень), призначення на посаду та звільнення з посад їх керівників; розроблення та затвердження стратегічних планів розвитку державних підприємств, річних фінансових та інвестиційних планів та здійснення контролю за їх виконанням; здійснення управління корпоративними правами держави тощо.

У 2013-2015 роках, реалізуючи свої повноваження щодо управління об'єктами державної власності, **Міненерговугілля** власними наказами² **затверджувало переліки державних підприємств, установ, організацій та об'єднань, що належать до сфери його управління, та господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави, зокрема у ЯПК.**

Встановлено, що у **2013-2015 роках у ЯПК до відповідних переліків загалом було включено 33 державні підприємства, установи, організації та об'єднання, що належать до сфери управління Міненерговугілля, та господарські товариства, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави (далі – підприємства).** Інформація про підприємства ЯПК наведена в додатку 1.

Необхідно відзначити, що окремі з підприємств ЯПК належать до об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації³, не підлягають приватизації але можуть бути корпоративізовані, а також мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави⁴.

Кодексом передбачено, що **держава для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного і соціального розвитку застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності. До таких засобів, зокрема, віднесено надання інвестиційних, податкових та інших пільг, дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій (стаття 12).**

---

² Накази Міненерговугілля від 08.06.2012 № 405, 30.07.2014 № 536, 15.01.2016 № 16.

³ Закон України від 07.07.99 № 847-XIV.

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83.

Аналізом норм чинного законодавства встановлено, що для підприємств **ЯПК податкові пільги саме за галузевою ознакою не встановлювалися.**

Ядерне законодавство України складається з ряду законодавчих актів, головними з яких є **Закон України** від 08.02.95 № 39/95-ВР «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (далі – Закон № 39).

Основи державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту (стаття 6 Закону № 39) формує Верховна Рада України. До її компетенції віднесено затвердження Державної програми розвитку ядерної енергетики як складової частини Державної програми розвитку ПЕК; прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок, які мають загальнодержавне значення (стаття 17). Забезпечення розроблення і реалізації державних програм у сфері використання ядерної енергії віднесено до компетенції Кабінету Міністрів України (стаття 18).

Встановлено, що передбачену Законом № 39 **Державну програму розвитку ПЕК та Державну програму розвитку ядерної енергетики Уряд не розробив, відповідно, Верховна Рада України їх не затверджувала.**

У березні 2006 року Уряд схвалив Енергетичну стратегію України до 2030 року, яка у 2013 році була схвалена в новій редакції⁵ (далі – Енергостратегія). Її основними завданнями визначено формування дієвої системи управління в ПЕК та нормативно-правове забезпечення реалізації цілей розвитку ПЕК. Відповідальним за її реалізацію є Міненерговугілля.

Слід зазначити, що **Енергостратегія не є директивним документом, а являє собою лише інтегровану модель дій держави, яка спрямована на досягнення цілей національної безпеки та задоволення енергетичних потреб суспільства.** До 2030 року орієнтовні потреби на розвиток атомної генерації визначені Енергостратегією (в цінах 2010 року) в загальному обсязі 349 млрд грн (без уточнення за роками). У сумі 20 млрд грн визначені витрати на реалізацію заходів для повного забезпечення потреби українських АЕС в урані, цирконії та послугах з виготовлення (фабрикації) ядерного палива.

Енергостратегією (розділ 14) передбачено розроблення Плану заходів щодо її реалізації (строк – до 24.01.2014) і механізму створення та контролю виконання цього Плану. Проте **зазначені документи Міненерговугіллям не розроблені, відповідно, вони не затверджувались.**

Досягнення цілей Енергостратегії передбачено здійснювати шляхом розроблення та виконання програмних (планових) документів, кожний з яких має визначати окремі питання розвитку ПЕК, у т.ч. і ядерної енергетики.

➤ За напрямом підвищення безпеки діючих АЕС до 2017 року Енергостратегією (розділ 4) діяльність передбачено здійснювати у рамках, зокрема, Комплексної (зведеної) програми підвищення безпеки АЕС України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2011 № 1270 (далі – Програма № 1270), з обсягом фінансування 15 млрд гривень. Метою Програми є, зокрема, підвищення рівня безпеки експлуатації енергоблоків АЕС.

---

⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071-р.

Водночас конкретні показники, за якими можна було б оцінити стан досягнення мети Програми № 1270, нею не визначено.

Довідково. Матеріали попередніх контрольних заходів Рахункової палати свідчать, що залучення ще у 2005 році на зазначені вище цілі кредитів ЄБРР та ЄВРАТОМ у сумі 125 млн дол. США дало можливість реалізувати в Україні пілотний Проект з підвищення безпеки енергоблоків № 2 Хмельницької АЕС та № 4 Рівненської АЕС⁶. Проте мали місце недоліки в роботі з боку Міністерства енергетики та вугілля та ДП «НАЕК «Енергоатом», які **призвели до неефективного використання обладнання**. Зокрема, обладнання вартістю 174,3 млн грн не було встановлене на енергоблоках саме Рівненської та Хмельницької АЕС, як це мало відбутися за проектом, а використовується ДП «НАЕК «Енергоатом» для забезпечення роботи системи ядерної енергетики України в цілому.

Під час цього аудиту з'ясовано, що ДП «НАЕК «Енергоатом» **роботу з усунення виявлених недоліків та порушень не завершило**. Зокрема, з ТОВ «Склад РКД» та ВАТ НДІ «Контрольприбор» ведеться претензійно-позовна робота щодо поставленого ними неякісного обладнання загальною вартістю 37,1 млн гривень.

Змінами, внесеними до Програми № 1270 у вересні 2013 року, обсяг фінансування її заходів було збільшено до 20,1 млрд грн, а у 2015 році⁷ продовжено термін її виконання до 2020 року, при цьому припинено визначення планових обсягів фінансування за роками.

Довідково. За розрахунками ДП «НАЕК «Енергоатом», станом на 01.01.2016 прогнозна вартість виконання заходів Програми № 1270 становила вже 30,1 млрд гривень.

Отже, з 2013 року положення розділу 4 Енергостратегії не узгоджуються з відповідними положеннями Програми № 1270 у частині обсягу її фінансування, а з 2015 року – ще і в частині терміну дії. Визначений Програмою № 1270 обсяг її фінансування також потребує актуалізації.

➤ За напрямом розвитку інфраструктури підтримки експлуатації АЕС Енергостратегією (розділ 11) передбачено розроблення та виконання програм співробітництва з іншими країнами з питань створення, переробки й утилізації палива, а також доведення до 2020 року обсягу виробництва концентрату природного урану до 3500 тонн (на сьогодні близько 1100 тонн) на рік для забезпечення АЕС паливом власного виробництва у повному обсязі.

Встановлено, що передбачені Енергостратегією **програми співробітництва з іншими країнами з питань створення, переробки й утилізації палива не розроблялись і не затверджувались**.

➤ Заходи щодо збільшення обсягу виробництва палива для АЕС у 2009–2013 роках виконувались у рамках Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2009 № 1004 (далі – Програма № 1004). Її метою, зокрема, визначено забезпечення створення потужностей для виробництва ядерного палива і його елементів, на що мало бути спрямовано 13550,0 млн грн (у т.ч. за рахунок коштів держбюджету – 4335,0 млн гривень).

Довідково. Матеріали попередніх контрольних заходів Рахункової палати свідчать, що **мета Програми № 1004 не досягнута. Жоден показник її результативності**

⁶ Постанова Колегії Рахункової палати від 10.12.2013 № 22-2.

⁷ Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 776.

не виконано⁸. Фактичне фінансування Програми № 1004 становило тільки 5,5 відс. запланованого обсягу.

Міненерговугілля 22.09.2015 подало Уряду проект Концепції Державної цільової економічної програми розвитку атомно-промислового комплексу України на 2015-2019 роки⁹ (далі – Концепція). Її метою визначено організацію на території України виробництва ядерного палива та його компонентів для зменшення імпортозалежності від поставок такого палива на АЕС. Слід відзначити, що **назва цієї програми не відображає її фактичного змісту**, оскільки спрямована не на весь атомно-промисловий комплекс, а тільки на створення виробництва ядерного палива та його компонентів.

Плановий обсяг фінансових ресурсів за Концепцією – 9118,0 млн грн, з яких 781,0 млн грн – кошти підприємств-учасників Концепції, 2965,0 млн грн – залучені інвестиції, 5069,0 млн грн – за рахунок цільової надбавки до тарифу на електроенергію, що виробляється ДП «НАЕК «Енергоатом», 303,0 млн грн – кошти державного бюджету.

Передбачалося, що реалізація цієї Концепції дасть можливість забезпечити в повному обсязі потреби українських АЕС в концентраті природного урану для виготовлення ядерного палива. Проте **станом на 01.09.2016 рішення щодо затвердження Концепції Урядом не прийнято**.

➤ Згідно з вимогами Енергетичної стратегії, виконання робіт з підготовки та подальшого зняття з експлуатації енергоблоків АЕС передбачено здійснювати за рахунок відповідного **Фінансового резерву**. Також передбачено розроблення та впровадження механізму збереження цих коштів, який компенсуватиме інфляційний процес. Обсяг потреби у цьому резерві до 2030 року визначено в сумі понад 18 млрд гривень.

Довідково. Підставами створення Фінансового резерву є Бюджетний кодекс України, закони України «Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку»; «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки»; постанови Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 № 594 «Питання створення, накопичення та використання Фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок», від 17.02.2010 № 207 «Про затвердження Порядку спрямування Міненерговугіллям коштів Фінансового резерву на придбання державних цінних паперів».

Законодавством передбачено, що для формування Фінансового резерву ДП «НАЕК «Енергоатом» щороку перераховує визначені кошти до спецфонду державного бюджету. Для зарахування цих коштів Казначейство відкриває відповідний бюджетний рахунок за надходженнями. З метою їх збереження від інфляційних процесів у 2010 році Урядом передбачено¹⁰ їх розміщення у державних цінних паперах та отримання додаткового джерела його формування у вигляді облігацій внутрішньої державної позики.

Аудитом встановлено, що перший внесок до Фінансового резерву ДП «НАЕК «Енергоатом» здійснило у 2007 році у сумі 283,4 млн гривень. **Станом на 31.12.2015 накопичена сума коштів становила**

⁸ Постанова Колегії Рахункової палати від 14.07.2015 № 12-1.

⁹ Лист Міненерговугілля від 22.09.2015 № КМ/1-33-3209.

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 17.02.2010 № 207.

2439,1 млн гривень. Витрати з цього рахунку не здійснювались, і кошти перебувають у Казначействі України. Через те, що **Мінфін за майже 6 років не забезпечив вирішення питання щодо випуску облігацій внутрішньої державної позики, ці кошти значно знецінилися** внаслідок великої інфляції останніх років. Водночас **Міненерговугілля весь цей час не ініціювало вирішення зазначеного питання.**

Встановлено, що діяльність за іншими напрямками, передбаченими Енергостратегією, здійснювалась в межах реалізації програм, розробником та виконавцем яких є ДП «НАЕК «Енергоатом», а джерелом фінансування – власні кошти ДП «НАЕК «Енергоатом».

Важливо відзначити, що з урахуванням змін, які відбулися в соціально-економічній ситуації країни, **діюча Енергостратегія вже не відображає реального стану справ у ПЕК.** Рішення про актуалізацію Енергостратегії було прийнято РНБО у квітні 2014 року¹¹, проте Міненерговугілля відповідну міжвідомчу робочу групу утворило лише у вересні 2014 року (наказ від 23.09.2014 № 659). Фактично, на замовлення Міненерговугілля проект Нової енергетичної стратегії України до 2035 року: безпека, енергоефективність, конкуренція (у серпні 2015 року оприлюднений на сайті Міненерговугілля) і проект Концепції Енергетичної стратегії України на період до 2035 року (у лютому 2016 року оприлюднений на сайті Міненерговугілля) були розроблені Національним інститутом стратегічних досліджень.

Проектом Концепції прогнозується подальший розвиток ядерного енергетичного сектору на період до 2035 року. **Частка атомної генерації в загальному обсязі виробництва електроенергії зберігатиметься на рівні 50 відсотків.** До 2025 року передбачається **продовжити терміни експлуатації діючих блоків АЕС і будівництво нових.**

Розбудова атомно-промислового комплексу України має бути спрямована на промислове освоєння технологій виготовлення необхідної цирконієвої продукції, **створення виробництва власного ядерного палива** (без етапу повного збагачення урану), поступовий **розвиток урановидобувної галузі** з метою 100-відсоткового забезпечення ураном власного виробництва потреб українських АЕС, розбудову інфраструктури поводження з відпрацьованим паливом і радіоактивними відходами. Водночас у зв'язку з вимогами забезпечити енергетичну безпеку необхідно диверсифікувати постачання ядерного палива і технологій для потреб ядерно-енергетичного сектору.

У політичній пропозиції щодо схвалення Концепції Енергетичної стратегії України на період до 2035 року запропоновано: проект Концепції схвалити до 01.04.2016; розроблення Стратегії продовжити до 01.07.2016; Стратегію схвалити до 30.09.2016.

Проте **передбачені терміни схвалення Кабінетом Міністрів України проектів Концепції та Стратегії зірвані. Станом на 01.09.2016 Урядом не затверджено жодного з цих документів.**

---

¹¹ Указ Президента України від 01.05.2014 № 448/2014.

2. ЗДІЙСНЕННЯ МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯМ ФУНКЦІЙ УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики в ядерно-промисловому комплексі є Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, положення про яке затверджене¹² Президентом України у 2011 році.

Слід відзначити, що згідно із змінами до Конституції України (Закон України від 21.02.2014 № 742-VII), з 02.03.2014 Кабінету Міністрів України повернено повноваження щодо утворення, реорганізації та ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, зокрема Уряд затверджує положення про міністерства.

На виконання доручення Уряду від 17.02.2015 Міненерговугілля листом від 30.03.2015 подало йому на розгляд проекти Указу Президента України «Про визнання таким, що втратив чинність, Указу Президента України від 06.04.2011 № 382» і постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України». **Ці документи Кабінетом Міністрів України станом на 01.09.2016 не затверджено, що є порушенням Закону України «Про центральні органи виконавчої влади».**

Організаційна структура Міненерговугілля

Протягом періоду, що аналізується, Міненерговугілля очолювали такі міністри: Ставицький Е.А. (з 24.12.2012 по 27.02.2014); Продан Ю.В. (з 27.02.2014 по 02.12.2014); Демчишин В.В. (з 02.12.2014 по 14.04.2016).

Відповідно до розподілу функціональних повноважень між міністром та його заступниками, питання координації і контролю за діяльністю підприємств ЯПК, організації діяльності з питань ядерної енергетики та промисловості покладалися на заступників Міністра Чеха С.М. (на посаді з 17.01.2011 по 23.03.2014); Улиду В.Ю. (з 23.03.2014 по 26.11.2014); Светеліка О.Д. (з 17.12.2014 по 31.08.2016).

У Міненерговугіллі безпосередньо завдання участі в державному управлінні підприємствами ЯПК, формуванні та реалізації державної політики щодо розвитку ядерної енергетики, атомної промисловості та енергетичної безпеки у сфері використання ядерної енергії покладені на **управління з питань ядерної енергетики та атомно-промислового комплексу** (21 штатна одиниця). Протягом 2013–2015 років **структура та положення цього управління змінювалися 7 разів, а керівники – тричі.**

Фактично, підрозділ постійно перебував у стані структурних і кадрових змін, що негативно позначалося на результатах його роботи та,

---

¹² Указ Президента України від 06.04.2011 № 382 «Про Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України».

як наслідок – на стані справ у галузі в цілому. **Системність і послідовність у рішеннях Міненерговугілля щодо структурних змін цього підрозділу відсутні.** В окремих випадках рішення щодо зміни статусу підрозділу (управління чи департамент) були обумовлені лише змінами його керівництва, що створювало напруженість і зниження результативності у виконанні службових обов’язків працівниками підрозділу.

Погодження Міненерговугіллям облікової політики підприємств ЯПК

Статтею 6 Закону України від 16.07.99 № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996) визначено, що, зокрема, міністерства у межах своєї компетенції, відповідно до галузевих особливостей, розробляють на базі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичні рекомендації щодо їх застосування.

Встановлено, що **Міненерговугілля не забезпечило виконання цих вимог Закону № 996 і не розробляло методичних рекомендацій** щодо особливостей застосування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку підприємствами ЯПК.

Законом № 996 передбачено, що підприємство самостійно визначає за погодженням з власником або уповноваженим ним органом, відповідно до установчих документів, облікову політику підприємства (частина 5 статті 8).

Згідно з нормами затвердженого Мінфіном Положення,¹³ облікова політика підприємств державного сектору визначається у розпорядчому документі, який приймається підприємством і погоджується органом, до сфери управління якого воно належить, або уповноваженим органом.

Встановлено, що у 2013–2015 роках вимоги до власної облікової політики оновлювали та погоджували з Міненерговугілля лише 5 підприємств ЯПК: ДП «СхідГЗК»; ДП «НАЕК «Енергоатом»; ДП «Чорнобильпроменергобуд»; ДНВП «Цирконій»; ДП «НВК «Автоматика та машинобудування». При цьому таке підприємство, як ДП «НАЕК «Енергоатом», робило це щороку.

Облікова політика ДП «Смоли» і ДП «Бар’єр» була затверджена та погоджена Міністерством ще у 2006 році і з того часу жодного разу не оновлювалася. Відповідно, визначені цими підприємствами вимоги до облікової політики є застарілими і містять посилання на нормативно-правові акти, які вже втратили чинність. **Як наслідок – ряд порушень і недоліків, зокрема, щодо обліку основних засобів підприємств та їх інвентаризації.**

У 2007 році, згідно зі зверненням ДП «Київський ПВД «Енергопроект», Міністерство погодило його облікову політику. Після того підприємство не зверталось до Міністерства з приводу погодження оновленої облікової політики.

У 2012 році ВАТ «ХІЕП» затвердило положення про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику товариства. Щороку ВАТ «ХІЕП»

¹³ Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об’єктами державної, комунальної власності (п. 1 розділу II), затверджене наказом Мінфіну від 19.12.2006 № 1213.

додатково затверджувало положення про облікову політику. Проте ці накази ВАТ «ХІЕП» з Міненерговугіллям не погоджувало.

У 2013–2015 роках облікова політика та організація бухгалтерського обліку ДК «Ядерне паливо» визначалися у відповідних наказах підприємства, які затверджувалися ним на початку кожного року. Проте у 2013-2014 роках ці накази на погодження Міненерговугілля не подавалися. У травні 2015 року ДК «Ядерне паливо» надало Міненерговугілля на погодження наказ про облікову політику на 2015 рік, однак Міністерством з цього приводу рішення не прийняте. У травні 2016 року Міненерговугілля погодило наказ ДК «Ядерне паливо» щодо його облікової політики на 2016 рік.

Таким чином, більшість підприємств ЯПК через відсутність належного контролю з боку Міненерговугілля не забезпечила виконання норм чинного законодавства щодо визначення та затвердження облікової політики підприємств. Це призводило до порушень у їхній господарській діяльності, зокрема, до неналежного обліку та збереження державного майна.

Затвердження фінансових планів підприємств ЯПК

Як вже зазначалося, фінансовий план (далі – фінплан) є основним плановим документом держпідприємства. Фінплан підлягає затвердженню до 1 вересня року, що передує плановому, якщо інше не передбачене законом.

Підприємства електроенергетики, ліцензована діяльність яких регулюється шляхом затвердження Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), складають фінплани з урахуванням затвердженої НКРЕКП структури тарифів на електричну та теплову енергію. Фінплани таких підприємств підлягають затвердженню до 31 грудня року, що передує плановому.

Фінплани підприємств, плановий розрахунковий обсяг чистого прибутку яких перевищує 50 млн грн, затверджуються Кабінетом Міністрів України, інших підприємств – органами, до сфери управління яких вони належать.

Довідково. Відповідно до норм Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», у разі якщо стосовно юридичної особи порушено справу про банкрутство, введено процедуру санації боржника, повноваження органів управління боржника зупиняються (стаття 28). Відповідно, таким підприємствам фінансові плани не затверджуються.

Отже, фінплан ДП НАЕК «Енергоатом» після погодження Міненерговугіллям затверджував Кабінет Міністрів України. Фінплани інших 13 підприємств ЯПК, щодо яких не було порушено справ про банкрутство, затверджувало Міненерговугілля: ДК «Ядерне паливо»; ДП «СхідГЗК»; ДП «Смоли»; ДП «УкрНДПРІпромтехнології»; ДП «Бар'єр»; ДП «КПВД «Енергопроект»; ДП «УПКТІ «Атоменергобудпроект»; ДП «Інженерно-технічний центр підготовки кадрів для атомної енергетики»; ДП «Чорнобильпроменергобуд»; ДП «ДНІЦ систем контролю та аварійного реагування»; ДП «Кримський НІЦ»; ДП «38-ВІТЧ»; ВАТ «ХІЕП».

Встановлено, що діяльність Кабінету Міністрів України та Міненерговугілля щодо затвердження фінпланів підприємствам ЯПК була

недостатньо ефективною і здійснювалася несвоєчасно, з порушенням термінів, визначених статтею 75 Господарського кодексу України.

➤ З'ясовано, що кожного року проект фінплану в початковій редакції подавався ДП НАЕК «Енергоатом» на розгляд Міненерговугілля з дотриманням термінів, визначених порядками складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, чинними у 2013–2014 роках (до 15 червня)¹⁴ та 2015 році (до 1 червня року, що передує плановому)¹⁵.

Водночас у подальшому виникала потреба у доробці фінплану: необхідно було погоджувати залучення кредитних ресурсів, визначати запланований і фактичний обсяг амортизації підприємства, а також через тривалу процедуру затвердження або внесення змін НКРЕКП до тарифів, пов'язаних з діяльністю ДП НАЕК «Енергоатом».

Наприклад, проект фінплану ДП НАЕК «Енергоатом» на 2013 рік доопрацьовувався, коригувався та подавався на повторний розгляд і повторне погодження із заінтересованими міністерствами та відомствами **тричі**. У квітні фінплан був поданий Міненерговугіллям на затвердження Уряду. Рішення про його затвердження Уряд прийняв із значною затримкою – майже через три місяці від часу надходження. Як наслідок, **фінплан ДП НАЕК «Енергоатом» на 2013 рік затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 589, тобто із загальним перевищенням законодавчо встановлених термінів на 192 дні.**

Аналогічна ситуація повторилася при погодженні та затвердженні проектів фінплану ДП «НАЕК «Енергоатом» на 2014 і 2015 роки.

Проект фінплану підприємства на 2014 рік коригувався і доопрацьовувався тричі, зокрема поки фінплан доопрацьовувався, НКРЕКП затвердило нові тарифи на відпуск електроенергії та виробництво теплоенергії, що виробляються АЕС, що спричинило нове коригування фінплану. Як наслідок, **фінплан ДП НАЕК «Енергоатом» на 2014 рік був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 704, тобто із загальним перевищенням законодавчо встановлених термінів на 218 днів.**

Процес погодження та доопрацювання фінплану ДП «НАЕК «Енергоатом» на 2015 рік тривав майже рік. Протягом цього часу із заінтересованими міністерствами та відомствами узгоджувалися питання погодження залучення підприємством кредитних ресурсів, визначення запланованого та фактичного обсягу амортизації підприємства тощо. Як наслідок, **фінплан ДП НАЕК «Енергоатом» на 2015 рік був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 900, тобто з перевищенням встановлених термінів на 245 днів.**

Аудитом встановлено, що **фінплан ДП «НАЕК «Енергоатом» на 2016 рік станом на 01.09.2016 не затверджений.**

---

¹⁴ Наказ Мінекономіки від 21.06.2005 № 173.

¹⁵ Наказ Мінекономрозвитку від 19.03.2015 № 205.

➤ Міненерговугілля, в цілому, забезпечило своєчасність затвердження фінпланів на 2013 рік 13-ом зазначеним вище підприємств ЯПК. Лише одному підприємству (ДП «38-ВІТЧ») фінплан був затверджений із запізненням на 10 днів від законодавчо визначеного терміну.

Проте при затвердженні фінпланів на 2014 рік ситуація різко погіршилася. Кожному другому підприємству ЯПК фінплан був затверджений із суттєвим порушенням законодавчо визначеного терміну. Так, ДК «Ядерне паливо» і ДП «Інженерно-технічний центр підготовки кадрів для атомної енергетики» термін затвердження перевищений на 72 дні, ДП «Смоли» і ДП «УкрНДПІПромтехнології» – на 93 дні, ДП «СхідГЗК» – на 103 дні, ВАТ «ХІЕП» – на 114 днів, ДП «Бар'єр» – на 247 днів.

На 2015 рік лише двом підприємствам фінплани були затверджені з порушенням встановлених термінів: ДП «38-ВІТЧ» – на 30 днів, ДП «Бар'єр» – на 362 дні.

Звітність про виконання фінпланів подавалася підприємствами ЯПК одночасно з поданням річної фінансової звітності.

Затримка із затвердженням фінпланів негативно позначалася на діяльності підприємств ЯПК, оскільки унеможливлювала здійснення ними капітальних витрат. В окремих випадках така ситуація створювала передумови до порушення законодавства.

Затвердження стратегічних планів розвитку підприємств ЯПК

Одним із завдань Міненерговугілля, відповідно до Закону № 185, є затвердження стратегічних планів розвитку державних підприємств (стаття 6). Відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених Мінекономрозвитку¹⁶, мета стратегічного планування – підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, оптимізація використання ресурсів та їх концентрація на найбільш перспективних і значущих напрямках його розвитку (пункт 1.5).

Міненерговугілля у грудні 2013 року власним наказом від 24.12.2013 № 1002 затвердило відповідний порядок, яким передбачено, що розроблення стратегічного плану є обов'язковим для вищеназваних суб'єктів господарювання¹⁷ (далі – Порядок № 1002). При цьому такий план має бути затверджений до 1 листопада року, що передує плановому.

Результати аудиту свідчать, що стратегічні плани були затверджені Міненерговугіллям лише двом підприємствам ЯПК: ДП «СхідГЗК» і ДП «УкрНДПІПромтехнології», але з порушенням термінів, визначених Порядком № 1002.

Так, стратегічний план розвитку ДП «УкрНДПІ промтехнології» на 2015-2019 затверджено Міненерговугіллям (заступник Міністра Светелік О.Д.) 14.01.2015, тобто на 75 днів пізніше терміну, встановленого п. 2 наказу

¹⁶ Наказ Мінекономрозвитку від 14.08.2013 № 971.

¹⁷ Пункт 2 наказу Міненерговугілля від 24.12.2013 № 1002.

Міненерговугілля № 1002. Стратегічний план розвитку ДП «СхідГЗК» на 2015-2019 роки затверджений Міненерговугіллям (заступник Міністра Светелік О.Д.) **08.05.2015**, тобто на **186 днів пізніше терміну**, встановленого пунктом 2 наказу Міненерговугілля № 1002.

Отже, **Міненерговугілля не забезпечило виконання вимог законодавства щодо розроблення та затвердження стратегічних планів розвитку держпідприємств.**

Розпорядження державним майном

Міненерговугілля, як уповноважений орган управління, наділений повноваженням приймати рішення про надання згоди (дозволу) на списання чи відчуження об'єктів державної власності, що перебувають в його управлінні. Таке рішення приймається за відповідним зверненням суб'єкта господарювання, на балансі якого перебуває майно. Ці повноваження у 2013–2015 роках забезпечувала Постійна комісія щодо розпорядження державним майном, що належить до сфери управління Міненерговугілля, та майном господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави (далі – Комісія), положення про яку затверджене наказом Міненерговугілля від 17.06.2014 № 450.

Так, у **2013 році Комісією проведено 21 засідання** стосовно майна підприємств ЯПК і надано згоду на передачу в оренду майна площею 2762,3 кв. м; пролонгацію 8 договорів оренди майна площею 26981,3 кв. м; списання 23 об'єктів державного майна (залишкова вартість 0,6 млн грн); безоплатну передачу майна (залишкова вартість 76,3 млн грн); відчуження житла (32 квартири в житловому будинку вартістю 14,0 млн гривень).

У **2014 році Комісією проведено 17 засідань** стосовно майна підприємств ЯПК і надано згоду на передачу в оренду нерухомого майна площею 735,03 кв. м; пролонгацію 8 договорів оренди нерухомого майна площею 26468 кв. м; безоплатну передачу в комунальну власність територіальної громади – 1 об'єкта, до сфери управління Генеральної прокуратури, МОН та НАНУ – по 1 об'єкту; списання об'єктів державного майна (залишкова вартість – 3,2 млн грн; списання 15 об'єктів державного майна (залишкова вартість – 0,2 млн грн); 4 погодження на безоплатну передачу майна залишковою вартістю 3,0 млн гривень.

У **2015 році Комісією проведено 38 засідань** і надано згоду на передачу в оренду майна площею 20940,9 кв. м; пролонгацію 9 договорів оренди нерухомого майна площею 14294,6 кв. м; списання об'єктів держмайна залишковою вартістю 138,4 млн гривень.

Аудитом встановлено, що **Міненерговугілля не забезпечило в належному обсязі ефективної та результативної діяльності щодо розпорядження державним майном**, що належить до сфери його управління. Комісія несвоєчасно розглядала документи та приймала рішення щодо

списання об'єктів державної власності, що є порушенням вимог Порядку списання об'єктів державної власності (пункт 7)¹⁸.

Так, перевищення термінів погодження щодо списання майна у 2013 році становило від 62 до 353 днів; у 2014 році жодна із процедур погодження списання не проведена у встановлені терміни, а перевищення становило від 3 днів до майже 2 років; у 2015 році перевищення термінів становило від 188 днів до одного року.

Значна частина документів взагалі не була розглянута Комісією і повернена підприємствам без розгляду. Зокрема, наприкінці 2015 року Міністерством повернене 80 комплектів документів щодо списання державного майна, яке обліковується на балансі ДП «НАЕК «Енергоатом». У цілому, за період з 01.01.2013 по 01.07.2016 з 224 комплектів документів щодо списання об'єктів державної власності у кількості 2424 одиниць (891,9 млн грн), поданих на розгляд ДП «НАЕК «Енергоатом», Міненерговугілля погоджено списання тільки 340 одиниць (42,4 млн гривень).

Фактично, Міненерговугілля у 2013–2015 роках затягувало розгляд поданих підприємствами документів та перевищувало терміни надання погоджень на списання державного майна, що спричинило накопичення значної кількості матеріально та фізично зношеного майна, непридатного до подальшої експлуатації, та збільшення складських запасів.

Здійснення Міненерговугіллям функцій внутрішнього контролю

Для забезпечення внутрішнього контролю за діяльністю підприємств у структурі Міненерговугілля утворено окремий підрозділ внутрішнього аудиту. У 2013-2015 роках його структура змінювалася чотири рази (на сьогодні це департамент внутрішнього аудиту), а керівники – трічі. **Часті структурні та кадрові зміни негативно позначалися на результатах його роботи.**

Встановлено, що у 2013–2015 роках для структурного підрозділу внутрішнього аудиту Міністром затверджувалися плани робіт, які погоджувалися керівництвом Держфінінспекції. В окремих випадках до планів вносилися зміни. Проте такі зміни вносилися вже після завершення **планового періоду**. Наприклад, до плану діяльності з внутрішнього аудиту на II півріччя 2014 року зміни затверджено Міністром (без дати) та погоджено Держфінінспекцією 22.01.2015. Зміни до плану діяльності з внутрішнього аудиту на II півріччя 2015 року затверджені 23.12.2015 Міністром і погоджені Держфінінспекцією 14.12.2015. Тобто ці зміни лише формалізували вже проведені підрозділом внутрішнього аудиту контрольні заходи.

У 2013 році підрозділом внутрішнього аудиту на підприємствах ЯПК планувалося проведення чотирьох контрольних заходів (на ВП «Хмельницька АЕС» ДП «НАЕК «Енергоатом»; ДП «СхідГЗК»; ДП «УПКТІ «Атоменергобудпроект»; ДП «Медико-технічний центр «МедАтом»).

---

¹⁸ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314.

У **2013 році** фактично було **проведено лише два планові аудити** (на ДП «СхідГЗК» та ДП «УПКТІ «Атоменергобудпроект»). Ще три аудити проведені позапланово (на ВП «Рівненська АЕС» і «Запорізька АЕС» ДП «НАЕК «Енергоатом»; на ДП «НАЕК «Енергоатом»). Слід зауважити, що позапланові внутрішні аудити були проведені за рішенням керівництва Міненерговугілля, що відповідає вимогам чинного законодавства¹⁹.

У **2014 році** ситуація з невиконанням планових заходів внутрішнього аудиту повторилася. **З дев'яти передбачених** у планах на цей період аудитів підприємств ЯПК було **проведено лише два** (ДП «Смоли», ДП «Бар'єр»). Ще один аудит проведено позапланом (ДП НАЕК «Енергоатом»).

У **2015 році** підрозділом внутрішнього аудиту на підприємствах ЯПК планувалося та було **проведено три контрольні заходи** (ДП «УкрНДПРІпромтехнології», ДК «Ядерне паливо», ДП «СхідГЗК»). Крім того, проведено один позаплановий аудит на ДП НАЕК «Енергоатом».

За результатами контрольних заходів об'єктами вживалися заходи щодо усунення виявлених недоліків і порушень.

Отже, затверджені Міненерговугіллям у **2013-2015 роках плани діяльності з внутрішнього аудиту не відображають реального стану справ з проведення контрольних заходів**. Значна частина аудитів проводилася поза планом і лише після їх проведення шляхом внесення змін до планів робіт включалася до них.

У зазначеному періоді **внутрішнім аудитом були охоплені лише шість підприємств ЯПК**. На ДП «НАЕК «Енергоатом» заходи внутрішнього аудиту проводилися щороку, а на ДП «СхідГЗК» – двічі за останні три роки. На інших підприємствах ЯПК заходи внутрішнього аудиту не проводилися, і ці підприємства залишалися поза межами контролю Міненерговугілля.

Діяльність Міненерговугілля щодо підприємств ЯПК, розташованих на тимчасово окупованій території АР Крим

На тимчасово окупованій території АР Крим розташовані три підприємства ЯПК: ДП «Виробниче конструкторсько-технологічне підприємство «Ремтехнологія» (м. Щолкіно); Севастопольський національний університет ядерної енергії та промисловості (м. Севастополь); ДП «Кримський науково-інженерний центр» (м. Щолкіно).

➤ У Міненерговугілля відсутній Статут ДП «Виробниче конструкторсько-технологічне підприємство «Ремтехнологія», акти інвентаризації та інші документи, згідно з якими визначається вартість його майнового комплексу. Останній раз підприємство подавало Міністерству фінансову звітність за **2001 рік**. Відомості про керівника підприємства обмежені інформацією про те, що контракт з ним було укладено ще у 1995 році. Міненерговугілля протягом **15 років фактично не володіє інформацією про господарську діяльність, фінансовий стан, вартість**

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001.

активів підприємства. Проте Міністерство продовжує його включати до переліку підприємств ЯПК, що належать до сфери його управління.

➤ **Виробнича та господарська діяльність Севастопольського національного університету ядерної енергії та промисловості припинена** відповідним наказом Мінпаливенерго, оскільки він розташований на тимчасово окупованій території. Залишкова вартість його майна станом на 01.01.2012 – 87,5 млн гривень. Контракт з керівником припинений 01.12.2014 у зв'язку із звільненням його з посади ректора за власним бажанням.

Встановлено, що університет з приводу реєстрації за межами АР Крим на території України до Міненерговугілля не звертався.

➤ **ДП «Кримський науково-інженерний центр»** (далі – ДП «КНІЦ») створене у 1990 році, до 2014 року підприємство розташовувалося в АР Крим, м. Щолкіне. Предметом його діяльності, відповідно до статуту, є розроблення та впровадження інформаційних систем, баз даних і програмного забезпечення для АЕС; розроблення експлуатаційної та ремонтної документації на системи і обладнання АЕС; здійснення інших робіт, спрямованих на підвищення надійності і безпеки АЕС. Кількість працівників підприємства у 2013 році становила 15 чол., у 2014 – 17 чоловік. Залишкова вартість майна станом на 01.01.2013 – 666,0 тис. гривень.

У квітні 2014 року з ініціативи ДП «КНІЦ» Міненерговугілля **внесло зміни до його статуту в частині зміни юридичної адреси та реєстрації за межами АР Крим на території України** у м. Києві.

У 2015 році середня кількість працівників підприємства скоротилася до 10 працівників, а залишкова вартість основних засобів становила лише 20 тис. гривень. Проте ДП «КНІЦ» залишилося рентабельним підприємством. Чистий дохід від реалізації продукції у 2015 році, як і у 2013 році, становив 2,4 млн гривень. У 2013–2015 роках підприємство виконувало плани щодо отримання чистого доходу від реалізації продукції.

Отже, з **трьох підприємств ЯПК**, що належать до сфери управління Міненерговугілля і були **розташовані на тимчасово окупованій території**, лише одне **перереєструвалося за межами АР Крим**.

У 2014–2015 роках Міненерговугілля неодноразово зверталось до державних органів (Мін'юсту, ФДМУ, Генпрокуратури, ГУ Національної поліції) та надавало їм необхідну інформацію про об'єкти, розташовані в АР Крим, зокрема, про їх склад, вартість та копії наявних відповідних правовстановлюючих документів.

Моніторинг фінансової діяльності підприємств ЯПК

Здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності реалізується шляхом проведення єдиного моніторингу ефективності управління ними. Повноваженням щодо визначення порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності наділений Кабінет Міністрів України (стаття 5 Закону № 185).

Реалізуючи це повноваження, Кабінет Міністрів України у 2007 році затвердив відповідний порядок та критерії визначення ефективності управління об'єктами державної власності²⁰. Зазначеним порядком передбачено, що **відповідальним за проведення моніторингу є Мінекономрозвитку.**

У свою чергу, Мінекономрозвитку після узагальнення та аналізу інформації, надісланої йому суб'єктами управління, надає Кабінетові Міністрів України звіт про ефективність управління об'єктами державної власності, у т. ч. про результати моніторингу фінансової діяльності суб'єктів господарювання в розрізі органів управління та галузей.

Мінекономрозвитку розробило та затвердило відповідні Методичні рекомендації²¹, які визначають інформаційну базу для проведення моніторингу, перелік показників, що застосовуються для оцінки, критерії оцінки результатів діяльності суб'єктів господарювання, терміни подання інформаційно-аналітичних матеріалів до Мінекономрозвитку.

Аудитом встановлено, що **Міненерговугілля систематично зривало терміни подання необхідних інформаційно-аналітичних матеріалів до Мінекономрозвитку.** Так, у порушення норм постанови Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832, якою терміном подання матеріалів для проведення моніторингу за звітний рік визначено 15 квітня року, наступного за звітним, **такі матеріали за 2013 рік до Мінекономрозвитку були подані із запізненням на 19 днів, за 2014 рік – на 49 днів, за 2015 рік – на 7 днів.**

Аналіз цих інформаційно-аналітичних матеріалів засвідчив, що вони **складаються Міненерговугіллям не в повному обсязі, як це передбачено методичними рекомендаціями.** Наприклад, у пояснювальних записках за 2013–2015 роки відсутня інформація про дебіторську та кредиторську заборгованість підприємств ЯПК, їх заборгованість з виплати заробітної плати тощо. Не наведена також інформація про виконання керівниками умов контракту.

Виявлені випадки, коли в інформаційно-аналітичних матеріалах Міненерговугілля наводило помилкові або викривлені дані щодо діяльності підприємств ЯПК. Наприклад, в аналітичній таблиці «Показники фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Міненерговугілля, за 2014 рік» зазначено, що у 2014 році отримали чистий прибуток ДП «НАЕК «Енергоатом» – 6494,4 млн грн; ДП «СхідГЗК» – 233,6 млн грн; ДП «Смоли» – 1,1 млн гривень. Проте насправді **ці підприємства за результатами господарської діяльності у 2014 році мали збитки у відповідних сумах.**

В аналітичній таблиці «Соціально-економічні показники діяльності суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління Міненерговугілля, за 2013 рік» наведені дані щодо середньооблікової кількості штатних працівників і середньомісячної їх заробітної плати лише за I півріччя 2013 року порівняно з показниками за I півріччя 2012 року. У 2014 році такі дані наведені не за весь звітний період, а лише за I квартал 2014 року.

---

²⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2007 № 832.

²¹ Наказ Мінекономрозвитку від 15.03.2013 № 253.

3. АНАЛІЗ СТАНУ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Міненерговугілля не забезпечило належного рівня ефективності управління та контролю за діяльністю значної кількості підприємств ЯПК, які через їх незадовільний фінансово-економічний стан втратили перспективи подальшої роботи. Як наслідок, із **33 підприємств ЯПК 14 перебували у стані банкрутства, санації чи припинення діяльності** (стосовно окремих підприємств цей процес вже завершився), ще одне підприємство **реорганізоване** шляхом приєднання до ДП «НАЕК «Енергоатом».

Довідково. Відповідно до норм Закону України № 2343-ХІІ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», у разі якщо стосовно юридичної особи порушено справу про банкрутство, введено процедуру санації боржника, повноваження органів управління боржника зупиняються (стаття 28).

Зокрема, **чотирнадцять років** (з 2002 року) за рішенням уповноваженого органу управління (на той час Мінпаливенерго) **перебувають у стані ліквідації**, яка досі не завершена, ДП «**Центральне підприємство з переробки радіоактивних відходів**» і **Державна будівельно-промислова компанія «Атомспецбуд»**. Жодної діяльності ці підприємства не здійснюють, проте їх ліквідація досі не завершена через наявність у них заборгованості перед державними цільовим фондами.

З 2002 року по 2015 рік тривали заходи санації ДП «**Придніпровський гідрометалургійний завод**», які позитивних **результатів не дали**. Наприкінці **2015 року** за рішенням господарського суду Дніпропетровської області підприємство **визнане банкрутом** та розпочато процедуру його ліквідації, яка досі триває.

З 2004 року триває процедура санації ДП «**Магніт**», яка також виявилася **неефективною**. Як наслідок, **наприкінці 2014 року** за рішенням господарського суду Дніпропетровської області це підприємство **було визнане банкрутом** та розпочато процедуру його ліквідації, яка досі триває.

У 2005 році введена та досі триває процедура санації ДНВП «**Цирконій**».

З 2009 року триває судова справа про банкрутство ДП «**Придніпровський завод кольорових металів**», яке з 2011 року перебуває в процедурі санації, а в подальшому – ліквідації, що досі не завершена.

З 2011 року триває судова процедура припинення **трьох підприємств ЯПК**: ДП «Сенсоркомплект»; ДП «Агроцех «Саксаганський»; ДП «Агроцех «Жовторічанський». З 2012 року щодо ДП «Агроцех «Саксаганський» і ДП «Агроцех «Жовторічанський» у судовому порядку було введено процедуру санації. При цьому щодо ДП «Агроцех «Жовторічанський» після нерезультативної санації судом прийнято рішення про відкриття ліквідаційної процедури.

У 2013 році господарський суд м. Києва припинив провадження у справі про банкрутство ДП «Твел» (ухвала від 12.03.2013 у Міненерговугілля

відсутня). У 2013–2015 роках господарської діяльності підприємство не здійснювало, проте з відповідного переліку підприємств ЯПК не виключене.

З 2015 року за рішенням Міненерговугілля тривають заходи з ліквідації ДП «Медико-технічний центр «МедАтом», яке протягом останніх п'яти років фінансово-економічну діяльність не здійснювало.

Матеріали аудиту свідчать, що **в жодному з випадків заходи санації не були ефективними і не завершилися фінансовим оздоровленням підприємств ЯПК.**

У 2013–2015 роках **остаточно припинено діяльність у зв'язку із ліквідацією, яка також тривала декілька років, лише трьох підприємств ЯПК:** ДП «Придніпровський хімічний завод» (2013 рік); ДП «Придніпровське житлово-комунальне об'єднання» (2014 рік) та ДП «Дніпровський завод прецизійних труб» (2014 рік). **Останнє підприємство навіть не було виключене Міненерговугіллям з відповідного переліку підприємств ЯПК.** Крім того, згідно з наказом Міненерговугілля від 23.10.2014 № 738, ДП «НВК «Автоматика та машинобудування» реорганізоване шляхом приєднання до ДП «НАЕК «Енергоатом» і з 2015 року функціонує як його відокремлений підрозділ, але з відповідного переліку це підприємство Міненерговугіллям також не виключене.

4. АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Під час аудиту проаналізовано окремі показники діяльності **14 підприємств ЯПК**, яким у 2013–2015 роках Уряд і Міненерговугілля затверджували фінансові плани і які надавали фінансову, бухгалтерську та статистичну звітність. Інформація про показники діяльності цих підприємств ЯПК наведена в додатках 2 і 3. Проведений аналіз засвідчив, що **фінансово-економічний стан ядерно-промислового комплексу формують лише два підприємства: ДП «НАЕК «Енергоатом» і ДП «СхідГЗК».** Ці підприємства найбільші за обсягами виробництва та реалізації продукції.

Усіма вищезазначеними підприємствами ЯПК у **2013 році** було реалізовано продукції на суму 19038,2 млн гривень. Планове завдання щодо реалізації продукції виконано усіма підприємствами ЯПК на 98 відсотків. При цьому ДП «НАЕК «Енергоатом» реалізувало продукції на суму 17236,9 млн грн, що становило 90,5 відс. загального обсягу продукції, реалізованої підприємствами ЯПК. ДП «СхідГЗК» реалізувало продукції на 1580,0 млн грн, що становило 8,3 відс. загального обсягу реалізованої продукції підприємствами ЯПК.

У **2014 році** підприємствами ЯПК реалізовано продукції на суму 24773,7 млн гривень. План щодо реалізації продукції виконано на 104 відс. завдяки перевиконанню плану ДП «НАЕК «Енергоатом». Це підприємство реалізувало продукції на 23237,7 млн грн, що забезпечило 93,8 відс. загального обсягу грошових надходжень підприємств ЯПК.

У **2015 році** підприємствами ЯПК реалізовано продукції на суму 35954,7 млн гривень. ДП «НАЕК «Енергоатом» виконало план на 98,6 відс., а завдання ДП «СхідГЗК» – на 75,4 відсотка. Це спричинило невиконання планового завдання щодо реалізації продукції по ЯПК в цілому на 3,7 відсотка.

За результатами 2015 року порівняно з 2013 роком **7 із 14 підприємств ЯПК збільшили абсолютні обсяги чистого доходу** від реалізації, ДП «Бар'єр» щороку реалізує своєї продукції на 0,2 млн грн, а **6 підприємств ЯПК зменшили обсяги** своїх грошових надходжень.

У 2013 і 2014 роках підприємствами ЯПК загальний показник собівартості реалізованої продукції перевищено запланований на 58,3 відс. і 27,2 відс. відповідно. У 2015 році загальний обсяг собівартості реалізованої продукції був меншим запланованого на 9,1 відсотка.

Перевищення фактичної собівартості реалізованої продукції над запланованою спричинило у **2013 році збиткову діяльність 5 підприємств ЯПК**, а у **2014 році – 7**. Загальна сума збитків за результатами господарювання у 2013 році становила 4097,8 млн грн, а у 2014 році – 6735,5 млн гривень.

У 2015 році лише два підприємства за результатами господарської діяльності були збитковими. Загалом за **2015 рік** підприємства ЯПК отримали **1184,2 млн грн прибутку**.

У цілому підприємствами ЯПК у **2013 році освоєно 2446,2 млн грн капітальних інвестицій**, плановий показник перевиконано на 36 відсотків. ДП «НАЕК «Енергоатом» у 2013 році освоєно 2355,7 млн грн капітальних інвестицій, а ДП «СхідГЗК» – 83,8 млн грн, що становило, відповідно 96,3 і 3,4 відс. від загального обсягу таких витрат усіх підприємств ЯПК.

У **2014 році** підприємствами ЯПК **освоєно 1435,9 млн грн капітальних інвестицій**, плановий показник виконано менш як на половину (на 42,2 відсотка). При цьому ДП «НАЕК «Енергоатом» освоєно 1335,9 млн грн (93 відс. від загального обсягу коштів), ДП «СхідГЗК» – 96,8 млн грн (6,7 відс. від загального обсягу коштів).

У **2015 році** підприємствами ЯПК **освоєно 3120,3 млн грн капітальних інвестицій**, плановий показник не виконано лише на 0,5 відсотка. ДП «НАЕК «Енергоатом» у 2015 році освоєно 3027,2 млн грн капітальних інвестицій, а ДП «СхідГЗК» – 91,2 млн гривень.

Як негативний фактор необхідно відзначити зменшення у **2013–2015 роках чисельності працюючих на підприємствах ЯПК**. Якщо у 2013 році на підприємствах ЯПК працювало 44,3 тис. чол., то впродовж 2014–2015 років їх кількість зменшилася: у 2014 році – на 825, а у 2015 році – ще на 571 чоловіка. Крім того, на підприємствах ЯПК середня заробітна плата у 2014 році порівняно з 2013 роком зменшилася на 90 грн (з 5186 до 5096 гривень). У 2015 році середня зарплата зросла порівняно з попереднім роком на 602,0 грн – до 5698 гривень.

Отже, у 2013–2015 роках **фінансовий стан більшості підприємств ядерно-промислового комплексу був нестабільний, а планові показники їх діяльності, визначені фінансовими планами, здебільшого не виконуються**.

5. УПРАВЛІННЯ МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯМ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЯДЕРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ ПІДПРИЄМСТВ

5.1. ДП Бар'єр

ДП «Бар'єр» (м. Кам'янське) створене у 2000 році²² з метою здійснення рекультиваційно-відновлювальних робіт на забруднених територіях і поводження з радіоактивними відходами колишнього уранового виробництва Придніпровського хімічного заводу (далі – ПХЗ). **Масштаби** зазначених **завдань** характеризуються негативними наслідками більш як 40-річної діяльності ПХЗ, у результаті якої залишилося **9 сховищ відходів уранового виробництва** загальною площею майже **270 га**, у яких накопичено близько **42,2 млн т забруднених радіацією відходів**. Також **потребують ліквідації та утилізації 14 будівель і споруд колишнього виробництва**. Потужність випромінювання на окремих об'єктах у сотні разів перевищує природний фон.

Джерелом фінансування цих завдань мали стати насамперед кошти державного бюджету за КПКВК 1101190 «Заходи з реалізації Державної цільової екологічної програми приведення в безпечний стан уранових об'єктів ВО «Придніпровський хімічний завод» у рамках виконання відповідної державної цільової програми. Крім того, передбачалося залучення коштів з інших джерел, зокрема, грантів, міжнародної технічної допомоги та власних коштів підприємства від господарської діяльності.

Довідково. Державна цільова екологічна програма приведення в безпечний стан уранових об'єктів ВО «ПХЗ»²³, яка була розрахована на 2010-2014 роки, з обсягом фінансування 84,3 млн грн профінансована за рахунок бюджетних коштів у сумі 24,2 млн грн, або на 28,7 відсотка. У 2013-2014 роках підприємством використано 8,6 млн грн бюджетних коштів на організацію забезпечення діяльності ДП «Бар'єр» і сплату ним земельного податку. Капітальні видатки не здійснювалися. У 2015 році через завершення вищезазначеної програми та відсутність нової кошти з державного бюджету не надходили.

За тиждень до кінця 2015 бюджетного року Урядом була затверджена Державна цільова екологічна програма приведення в безпечний стан уранових об'єктів державного підприємства «Бар'єр»²⁴ на 2015–2017 роки. Запланований обсяг фінансування становить 67,7 млн грн (у т. ч. з держбюджету – 49,9 млн грн, з інших джерел – 17,8 млн гривень). Зважаючи на терміни затвердження цієї програми, її фінансування могло бути здійснене лише у **2016 році. Законом про державний бюджет на 2016 рік затверджено асигнування в сумі 18,8 млн гривень. Проте станом на 01.09.2016 кошти не надходили.**

Також встановлено, що на регіональному рівні ДП «Бар'єр» не задіяне в обласних програмах і не отримує будь-яких коштів з місцевих бюджетів.

²² Наказ Міненерговугілля від 13.12.2000 № 562.

²³ Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2009 № 1029.

²⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2015 № 1091.

Міненерговугілля у **2013–2015 роках** не забезпечило добір і призначення компетентного керівництва підприємства, яке б на стабільній основі могло ним ефективно управляти. Упродовж вказаного періоду **керівництво ДП «Бар'єр» змінилося 5 разів**. У чотирьох випадках на посаду директора Міненерговугіллям призначався керівник, який виконував обов'язки тимчасово.

Фінансово-економічний стан ДП «Бар'єр» критичний, а господарська діяльність збиткова. За 2013-2015 роки збитки підприємства зросли у 26,3 раза (з 142 тис. грн у 2013 році до 3,7 млн грн у 2015 році). У цей же період **в 1,4 раза зросла кредиторська заборгованість** (3,5 млн грн станом на кінець 2015 року). Причина – недостатність бюджетного фінансування у 2013–2014 роках і його відсутність у 2015 році.

На фінансово-економічний стан підприємства негативно впливав і неналежний стан розрахунків з контрагентами за надані послуги. Зокрема, у 2013–2014 роках підприємство недоотримало 1,8 млн грн від ПАТ «Укрнафта» за перевезення радіоактивно забруднених труб. Також за виконані роботи з дозиметричного контролю у 2013 заборгованість сторонніх організацій перед ДП «Бар'єр» становила 124,4 тис. грн, у 2014 році – 149,0 тис. грн, у 2015 році – 168,0 тис. гривень. Підприємство здійснювало позовну діяльність щодо боржників, проте забезпечити належний рівень розрахунків йому не вдалося.

Одним із наслідків незадовільного фінансового стану підприємства є зменшення кількості його працівників. **За три роки чисельність працівників скоротилася у 2,4 раза:** 2013 рік – 55 працівників, 2014 рік – 46, 2015 рік – 23. При цьому, навіть при зменшенні кількості працівників, **заборгованість із заробітної плати зросла вдвічі:** у 2014 році – 1,2 млн грн, у 2015 році – 2,4 млн гривень. У зв'язку із складним фінансовим станом підприємства з 2014 року на ньому запроваджено триденний робочий тиждень.

Через безконтрольність Міненерговугілля у **2013 році** керівництвом ДП «Бар'єр» у порушення пп. 7.2 і 7.3 його статуту без погодження з Міненерговугіллям **змінювалась структура підприємства та вводились додаткові штатні посади працівників, переважно керівного складу.** Так, протягом 2013 року кількість керівних посад у штатному розписі зросла з 15 до 21,5 од., при цьому **кількість заступників директора збільшилася до п'яти одиниць.** Необґрунтоване збільшення керівних посад на підприємстві призводило до додаткових витрат коштів державного бюджету на оплату праці.

ДП «Бар'єр» порушувало вимоги законодавства у сфері ядерної та радіаційної безпеки. Відповідно до інформації, наданої Держатомрегулювання²⁵, у 2013–2015 роках щодо ДП «Бар'єр» проведено чотири заходи державного нагляду, під час яких виявлені порушення порядку звільнення радіоактивних матеріалів від регулюючого контролю у рамках практичної діяльності, а також порушення вимог фізичного захисту радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

---

²⁵ Лист від 07.07.2016 № 20-19/4452.

Керівництвом ДП «Бар'єр» не забезпечено належного обліку та збереження державного майна. Зокрема, персональний склад постійно діючої інвентаризаційної комісії не оновлювався протягом кількох років. Жоден з членів комісії на момент проведення аудиту на підприємстві вже не працював. У 2015 році всупереч вимогам чинного законодавства²⁶ на підприємстві суцільна інвентаризація не проводилася. Проте під час проведення позапланової інвентаризації основних засобів у будівлях № 66 (адмінкорпус) і № 827 (лабораторія) була виявлена нестача двох ноутбуків.

Наслідком недоліків при веденні обліку основних засобів стало неналежне відображення в облікових документах обладнання, отриманого і введеного в експлуатацію в рамках виконання проекту UA-SB-SI-03 SSM Uranium Tailings and Remediation Planning in Ukraine – ENSURE, phase 2 («Методологія реабілітації об'єктів колишнього уранового виробництва в Україні (ENSURE), фаза 2»). Дані щодо первісної і залишкової вартості, наведені в розшифровці ф.1 рядка 1010, 1011, 1012 «Основні засоби» станом на кінець 2013 року, не відповідають даним аналогічної розшифровки станом на початок 2014 року (розбіжність у 260,0 тис. гривень). Це пояснюється введенням обладнання в експлуатацію в останній день бюджетного періоду – 31.12.2013.

У порушенням вимог статті 6 Закону № 185 (без погодження Мінпаливенерго) у січні 2013 року передано з балансу ДП «Бар'єр» на баланс ДП «38 ВІТЧ» огорожу периметра хвостосховища «База С» і списано залишкову вартість цієї споруди в сумі 20,6 тис. гривень. При цьому передача майна навіть не була належно оформлена актом прийняття-передачі.

Діяльність ДП «Бар'єр» у 2013–2015 роках була неефективною, а Міненерговугілля не вжило всіх заходів для забезпечення стабільної діяльності підприємства.

5.2. ДП «Смоли»

ДП «Смоли» (м. Кам'янське) створене у 1998 році²⁷ на базі частки майна колишнього ПХЗ. Основна продукція підприємства – іонообмінні смоли, які використовуються при видобуванні уранового концентрату та у водовідведенні і водопостачанні при очищенні води.

Підприємство експортує близько 90 відс. своєї продукції. На його балансі – два виробничі корпуси, склади хімічних речовин та готової продукції, котельня, дільниці водопостачання та каналізації, дільниця транспорту, вузол зв'язку, об'єкти соціально-культурного призначення. Основні фонди підприємства застарілі, зношені майже на 85 відсотків. Статутний капітал підприємства становить 33,0 млн гривень.

Міненерговугілля у 2013–2015 роках не забезпечило добір і призначення компетентного керівництва підприємства, яке б на стабільній основі могло ним

---

²⁶ Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (п. 7), затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879.

²⁷ Спільний наказ ФДМУ та Мінпаливенерго від 17.08.98 №139/1622.

ефективно управляти. Упродовж вказаного періоду **керівництво ДП «Смоли» змінювалося 6 разів.** У п'яти випадках на посаду директора Міненерговугіллям призначався керівник, який виконував обов'язки тимчасово.

Фінансово-економічний стан ДП «Смоли» нестабільний, а діяльність переважно збиткова. У 2013 і 2014 роках збиток становив 2,6 та 1,1 млн грн відповідно. У 2015 році підприємство отримало прибуток 2,8 млн грн, обумовлений лише тим, що частина контрактів була укладена у валюті, яка значно подорожчала щодо національної валюти. У 2013–2015 роках у 1,5 раза зросла кредиторська заборгованість (10,5 млн грн станом на кінець 2015 року). **У 2013 році виробництво зупинялось майже на 7 місяців, у 2014 році – на 9, у 2015 році – на 2.**

Один із наслідків такої діяльності підприємства – зменшення майже на 15 відс. чисельності його працівників (з 561 у 2013 році до 480 у 2015 році).

З 2012 року ДП «Смоли» є учасником ДК «Ядерне паливо», що відображено у його статуті, крім того, у статуті зазначається, що підприємство бере участь у створенні в Україні виробництва власного ядерного палива та виконанні Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України». Проте термін дії програми завершився у 2013 році. Відповідно, вже **більш як 2,5 роки ця норма статуту підприємства не відповідає реальному стану справ.**

Через незадовільний фінансовий стан підприємство свої майнові внески на утримання ДК «Ядерне паливо» у 2013 і 2015 роках не сплачувало. У 2014 році перераховано 150,0 тис. гривень.

Серед учасників ДК «Ядерне паливо» продукцію ДП «Смоли» (не кожного року) у незначних обсягах використовує ДП «СхідГЗК». У досліджуваному періоді поставки на його користь здійснено лише у 2014 (23 т) та 2015 роках (11,7 т), що становить тільки близько 2 відс. загального обсягу відвантаженої у цей період продукції ДП «Смоли». Продукція ДП «Смоли» та її поставки на виробництво ДП «СхідГЗК» урану жодним чином не впливають. Фактично **ДП «Смоли» не має стратегічного значення для економіки і безпеки держави.** За таких умов подальше перебування ДП «Смоли» у державній власності є недоцільним.

ДП «Смоли» у 2009–2010 роках у рамках виконання Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України» за рахунок бюджетних коштів придбало обладнання на суму 5,4 млн грн, яке до цього часу не змонтоване. Незважаючи на численні звернення підприємства щодо дозволу на його використання, Міненерговугіллям рішення не прийняте. Як наслідок, обладнання морально та фізично застаріває. Якщо **обладнання не ввести в експлуатацію, воно втратить функціональну придатність, що призведе до збитків держбюджету в сумі 5,4 млн гривень.**

Міненерговугілля не забезпечило належного контролю за дотриманням директором ДП «Смоли» передбачених укладеним з ним контрактом вимог щодо досягнення високоприбуткової діяльності підприємства, що, зокрема, **призвело до неефективного витрачання державних коштів.** Незважаючи на те,

що підприємство у 2013–2014 роках було збитковим, а виробництво більшість часу простоювало, директору ДП «Смоли» в цей час виплачувалася премія у розмірі 150 відс. до посадового окладу – загалом **49,6 тис. гривень**.

Фінансово-економічний стан підприємства ускладнює навантаження від утримання об'єктів соціально-культурного призначення. З 2008 року через брак коштів припинена діяльність належного йому палацу культури. З того часу підприємство несе витрати на його охорону (0,9 млн грн) та безрезультативно намагається передати об'єкт до комунальної власності міста.

Крім того, після анексії АР Крим ДП «Смоли» не мало можливості управляти майном розташованого там і належного йому дитячого оздоровчого табору «Червоні вітрила». ДП «Смоли» неодноразово зверталось до Міненерговугілля за роз'ясненнями щодо його дій стосовно цього об'єкта. Проте замість роз'яснень Міненерговугілля лише зобов'язувало підприємство готувати табір до сезону відпочинку та звітувати про його роботу. При цьому в штатному розписі підприємства є досі заповненою посада директора цього табору. **З червня 2014 року по квітень 2016 року включно директору табору виплачено заробітну плату в розмірі 103,9 тис. гривень. Отже, ці державні кошти витрачені неефективно**, оскільки керівник свої обов'язки фактично не виконував.

З огляду на викладене можна зробити висновок, що ДП «Смоли» не має стратегічного значення для економіки і безпеки держави, а його господарська діяльність є неефективною. Покращити фінансовий стан підприємства можна виключно за рахунок залучення інвестицій, а не за рахунок коштів держбюджету. З метою покращення діяльності ДП «Смоли» воно має бути виключено з переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та у подальшому передане на приватизацію. Відповідне рішення ініційовано Урядом лише наприкінці серпня 2016 року²⁸.

5.3. ДК «Ядерне паливо»

У 2008 році Урядом утворено Державний концерн «Ядерне паливо»²⁹ (далі – Концерн) та затверджено його статут³⁰, згідно з яким **основною метою діяльності Концерну є створення виробництва ядерного палива**. До складу Концерну включено п'ять підприємств ЯПК, на сьогодні їх чотири.

Також Мінпаливенерго було доручено передати Концерну галузеві резерви уранового концентрату, цирконію та гафнію і разом з Концерном здійснити їх відчуження з перерахуванням коштів до спецфонду держбюджету для фінансування заходів, передбачених Комплексною програмою створення ядерно-паливного циклу в Україні.

Міненерговугілля протягом 4-х років (2008–2012 рр.) не забезпечувало виконання цього завдання Уряду, що призвело до недоотримання

²⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2016 № 588.

²⁹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.04.2008 № 650-р.

³⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2008 № 841.

додаткового обсягу фінансування заходів на створення ядерно-паливного циклу в Україні. У 2012 році зазначені галузеві резерви передані ДП «СхідГЗК».

У початковій редакції статуту розмір статутного фонду Концерну визначено не було. Уряд зробив це у 2012 році (80 млн грн) за рахунок коштів державного бюджету.

Довідково. Кошти у сумі 80,0 млн грн Концерном перераховані до статутного фонду ПрАТ «Завод з виробництва ядерного палива» як внесок української сторони і разом з коштами АТ «ТВЕЛ» (10,0 млн дол США) у 2012–2013 роках використані на виконання проектних і підготовчих робіт на будівельному майданчику цього заводу та утримання його керівництва. З 2014 року виконання будь-яких заходів з будівництва заводу через відсутність фінансування з боку обох сторін призупинено.

Статутом визначено (п. 28), що джерелами формування майна Концерну, зокрема, є майнові внески учасників; галузеві резерви уранового концентрату, цирконію та гафнію; доходи, одержані від реалізації продукції, виконання робіт і надання послуг та провадження інших видів діяльності тощо.

Вартість основних засобів Концерну станом на 31.12.2015 – 1,5 млн грн, з яких 1,2 млн грн – вартість переданої Урядом у вересні 2014 року³¹ на баланс Концерну адмінбудівлі за адресою: вул. Хрещатик, 34. Інше майно Концерну – це меблі, комп'ютерна техніка та інше.

Аудит засвідчив, що основним джерелом коштів на утримання Концерну є кошти, отримані від його учасників як майнові внески. Інформація про заплановані та фактичні внески учасників Концерну наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Інформація про плановані та фактичні у 2013-2015 роках внески учасників Державного концерну «Ядерне паливо»

млн грн

Учасники Концерну	2013 рік		2014 рік		2015 рік	
	затверджено	внесено	затверджено	внесено	затверджено	внесено
Всього внесків	7,7	6,76	8,1	6,22	4,68	5,92
ДП «СхідГЗК»	7,21	6,64	7,59	6,07	4,38	5,92
ДП «Смоли»	0,4	–	0,4	0,15	0,25	–
ДП «УкрНДПРІпт»	0,08	0,12	0,09	–	0,05	–
ДП «ДЗПТ»	0,01	–	–	–	–	–
Згідно кошторису	7,7	–	8,0	–	8,4	–

Інформація, наведена в таблиці, свідчить, що ДП «СхідГЗК» фактично одноосібно (на 99 відс.) фінансує утримання Концерну. Інші учасники Концерну через їх незадовільний фінансовий стан майнові внески майже не здійснюють. При цьому ДП «ДЗПТ» у 2013 році було визнано банкрутом, а у 2014 році виключено із Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців. Концерн, по суті, є штучною «надбудовою» для ДП «СхідГЗК».

Крім того, у невеликих обсягах Концерн отримував дохід від агентських послуг, що надавалися ДП «НАЕК «Енергоатом», надання консультативних послуг, виконання науково-дослідних робіт, від суборенди майна тощо.

³¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 398.

Концерн не здійснює виробничої діяльності, його фінансово-економічний стан нестабільний, а показники діяльності погіршуються. Прибуток Концерну з 1,6 млн грн у 2012 році зменшився до 2,0 тис. грн у 2015 році. У 2013–2015 роках штатна чисельність працівників Концерну зменшилася на третину (з 32 чол. у 2013 році до 22 чол. у 2015 році).

Через відсутність реального контролю з боку Міненергівугілля та правління **керівництвом Концерну порушувалися вимоги Закону № 185,** згідно з якими підприємство зобов'язується **виконувати фінансовий план.** Так, у 2013 та 2014 роках Концерн здійснив витрати в сумі 1,2 і 3,6 млн грн, які фінансовим планом взагалі не передбачені (у звіті про виконання фінансових планів ці витрати були відображені як «Інші операційні витрати»). Концерн не обґрунтовував необхідності проведення цих витрат, зміни до фінпланів не вносив.

Незважаючи на те, що фінансово-економічний стан Концерну був нестабільним, його керівництво приймало рішення про надання іншим суб'єктам господарювання поворотної фінансової допомоги. При цьому належних і своєчасних заходів щодо її повернення не вживалося.

Довідково. Право учасників Концерну одержувати від нього фінансову допомогу передбачено статутом Концерну. Однак надання Концерном фінансової допомоги суб'єктам господарювання, які не є його учасниками, а також одержання Концерном фінансової допомоги від своїх учасників статутом не передбачено.

Концерн у 2013–2015 роках надав допомогу трьом підприємствам, з яких лише одне є членом Концерну. ДП «УкрНДПРІпт»³² наприкінці грудня 2014 року було перераховано **0,4 млн грн,** з яких станом на 01.06.2016 Концерну повернено лише **0,08 млн гривень.**

ПрАТ «Спільне українсько-казахстансько-російське підприємство з виробництва ядерного палива» (ПрАТ «СП УКРТВЗ»)³³ у вересні 2013 року Концерном було надано на поворотній основі **20,0 тис. гривень.** Ці кошти повернено Концерну на чотири місяці пізніше термінів, визначених у відповідному договорі. Проте Концерном штрафні санкції за прострочення ПрАТ «СП УКРТВЗ» терміну повернення коштів у розмірі подвійної облікової ставки НБУ за кожен день прострочення не застосовувались.

ПАТ «Завод з виробництва ядерного палива» у квітні 2015 року Концерном було перераховано **80,0 тис. грн** (термін повернення – 01.12.2015 року)³⁴. Станом на 01.09.2016 **кошти Концерну не повернено, штрафні санкції Концерном не нараховувались** і позовна робота не проводилась.

У 2015 році Концерн за двома договорами отримав 1,98 млн грн поворотної фінансової допомоги від ДП «СхідГЗК» (по 0,99 млн грн за

---

³² Договір від 26.12.2014 № 9 про надання ДП «УкрНДПРІпт» зворотної безвідсоткової позики на суму 500,0 тис. грн з терміном повернення до 30.06.2016.

³³ Договір від 18.09.2013 б/н про надання поворотної фінансової допомоги ПрАТ «СП УКРТВЗ» на суму 20,0 тис. грн з терміном до 24.12.2013.

³⁴ Договір позики від 21.04.2015 № 10 про надання ПАТ «Завод з виробництва ядерного палива» фінансової допомоги на суму 80,0 тис. гривень.

кожним). Дата повернення обох позик визначена до 31.12.2016. Питання укладання цих договорів на розгляд правління Концерну не виносилось, оскільки таке погодження передбачено до договорів, які укладаються від імені Концерну на суму більш як 1 млн гривень. Фактично, за договорами Концерн отримав 1,4 млн грн, з яких на час проведення аудиту ДП «СхідГЗК» повернено 1,3 млн гривень.

У порушення вимог статті 6 Закону № 185 та пункту 44 статуту Концерну Міненерговугілля протягом 2,5 років не укладає контракт на виконання функцій генерального директора з призначеним на цю посаду Урядом у квітні 2014 року Дроботом С.А.³⁵ За поясненням Міненерговугілля, через непогодження Урядом цього контракту. Умови оплати праці керівника на посаді генерального директора Концерну через сім місяців після його призначення визначило Міненерговугілля³⁶. Проте, оскільки немає контракту, не встановлені персональні зобов'язання керівника та відповідальність за результати діяльності на посаді.

Концерн розміщується в адміністративній будівлі на вул. Хрещатик, 34, м. Київ³⁷, яка була передана йому Урядом при реорганізації НАК «Енергетична компанія України»³⁸. Проте як балансоутримувач використовує лише приміщення на п'ятому поверсі будівлі загальною площею 867,1 кв. м. Решту площі у 2014–2015 роках у Концерну орендували Міненерговугілля, МОН, Всеукраїнська громадська організація «Український союз промисловців і підприємців» та інші. У 2015 році Міненерговугілля та МОН звільнили приміщення у зв'язку із закінченням строку дії договорів оренди. Відповідно, Концерн самостійно оплачує витрати на утримання будівлі, які **суттєво обтяжують його фінансовий стан і є непродуктивними.**

Концерн запропонував Міненерговугіллю передати вільні приміщення будівлі на баланс інших підвідомчих йому підприємств. Проте **вже майже 1,5 року Міненерговугілля жодного рішення з цього питання не приймає.**

Керівництво Концерну через відсутність контролю з боку відповідальних працівників Міненерговугілля щорічні аудиторські перевірки усієї фінансово-господарської діяльності Концерну за 2013–2015 роки не проводило, що є порушенням вимоги пункту 48 статуту Концерну.

Довідково. Лише у 2013 році Концерном з ТОВ «УПК-Аудит Лтд» було укладено договір щодо оцінки окремих питань обліку. Аудитором за результатами дослідження вказано на цілий ряд порушень: завищені витрати податкового обліку; подвійне відображення податкових зобов'язань; неправильне нарахування податкового кредиту тощо.

Необхідно також зазначити, що **Міненерговугілля не вжило передбачених статтею 6 Закону № 185 заходів контролю**, які мають вживатися у разі зміни керівника підприємства: проведення позапланової перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства. У 2013–

³⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.04.2014 № 390.

³⁶ Наказ Мінпаливенерго від 28.11.2014 № 176-к/к.

³⁷ Семиповерхова будівля загальною площею 6908,3 кв. м.

³⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 398.

2015 роках керівництво Концерну змінювалося тричі. Проте організовані Міненерговугіллям у 2013 і 2015 роках перевірки фінансово-господарської діяльності Концерну формально не були пов'язані із зміною його керівництва.

Результати аудиту свідчать, що **окремі положення статуту Концерну є застарілими і не відповідають реальному стану справ**. Зокрема, це стосується фактичного місцезнаходження Концерну, яке на сьогодні не відповідає визначеному у статуті, учасників Концерну, один з яких (ДП «ДЗПТ») вже навіть припинив своє існування, тощо. Відповідно, **статут Концерну потребує актуалізації**.

У 2015 році Концерном із власної ініціативи було підготовлено проект змін до статуту. Цими змінами, крім вирішення зазначених вище проблем, передбачалося також включити до складу учасників Концерну ДП «Бар'єр», а також визначити для Концерну як напрям діяльності координацію заходів з поводження з радіоактивними відходами, джерелами іонізуючого випромінювання та відпрацьованим ядерним паливом.

Проект змін до статуту Концерну погоджувався та доопрацьовувався з управлінням з питань ядерної енергетики та атомно-промислового комплексу Міненерговугілля та відповідальним за цей напрям роботи заступником Міністра протягом 1,5 року. На час проведення аудиту рішення не було прийняте. Тобто **ця бюрократична тяганина була безрезультатною**. Неспроможність Міненерговугілля визначити чіткі завдання для Концерну та формалізувати це у його статуті лише погіршує умови діяльності підприємства.

Статутом Концерну встановлено, що **управління його діяльністю здійснюють правління і генеральний директор**.

Довідково. Статутом встановлено, що склад правління формується з керівництва Концерну, керівництва підприємств його членів, представників Міненерговугілля, представника профспілки працівників атомної енергетики та промисловості, всього 10 осіб.

Статутом передбачено, що діяльність правління Концерну регулюється положенням про правління, затвердженим Міністерством (пункт 35). Положення про правління було погоджене рішенням правління від 21.01.2009 та затверджене особистим рішенням заступника Міністра Шумковою Н.Ю. (без дати), про що свідчить її підпис на цьому документі. Проте **наказом Міністерства положення про правління не затверджувалося**.

Аудит засвідчив, що у березні 2011 року **без погодження з Міненерговугіллям і в порушення норм пункту 38 статуту**, якими передбачено, що засідання правління є правомочним і рішення приймається за умов присутності та голосування більшості членів, правлінням Концерну **внесено зміни до положення про правління Концерну**. Цими змінами передбачено прийняття членами правління рішень **без присутності на засіданні** (заочна форма). У 2013 році таким чином було оформлене кожне третє засідання (всього 5), у 2014 році – одне (протокол від 14.08.2014), у 2015 році – майже половина засідань (усього чотири)³⁹. Отже, **рішення,**

---

³⁹ Протоколи засідань від 14.01.2013, 26.02.2013, 12.06.2013, 13.06.2013, 05.07.2013, 22.07.2015, 21.09.2015, 02.10.2015, 10.12.2015.

прийняті правлінням заочно, перевищують повноваження членів правління і є неправомочними.

Встановлено, що у **2013–2015 роках** Міненерговугілля не забезпечило виконання своїх повноважень щодо призначення членів правління Концерну. Кількісний склад правління в повному обсязі Міненерговугілля не сформуvalo. Через відсутність відповідних призначень із серпня до грудня 2013 року склад правління був меншим на дві особи, з грудня 2013 року до серпня 2014 року – на три особи, а із серпня 2014 – на одну особу.

Керівництвом правління Концерну в порушення вимог пункту 4.1 положення про правління, яким визначено, що його засідання скликаються не рідше ніж один раз на місяць, не забезпечено регулярності їх проведення. Так, у **2013 році не проведено трьох** передбачених положенням про правлінням засідань (березень, травень, листопад), у **2014 році – п'яти** (лютий, квітень, травень, вересень, грудень), у **2015 році – шести** (січень, березень, квітень, травень, червень, листопад). Такий стан справ **негативно позначився на оперативності прийняття та виконанні рішень Концерну.**

Як вже зазначалося, у 2013 році завершився термін дії Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України», виконання якої за статутом є основною метою створення Концерну. Рішення щодо її продовження або прийняття нової Урядом не прийняте. Відповідно, **відсутня програмна основа існування Концерну. Мета його діяльності в таких умовах не визначена.**

5.4. ДП «СхідГЗК»

ДП «СхідГЗК» (м. Жовті Води) створене 1951 року з метою забезпечення потреб АЕС в урані шляхом видобутку уранових руд і виробництва з них концентрату природного урану. На сьогодні **це найбільше в Європі та єдине в Україні підприємство такого напрямку діяльності.** У складі підприємства три уранові шахти, гідрометалургійний завод, завод із виробництва сірчаної кислоти, допоміжні підрозділи (всього 17), об'єкти жилого-комунального і соціально-культурного призначення. Основні засоби ДП «СхідГЗК» наполовину зношені. Статутний капітал підприємства становить 447,7 млн гривень⁴⁰.

ДП «СхідГЗК» у **2009–2013 роках** було одним із виконавців заходів Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України», які фінансувалися за рахунок коштів держбюджету. Зокрема, бюджетні кошти використовувалися на модернізацію виробничих потужностей та промислове розроблення Новокостянтинівського родовища урану. Впродовж 2009–2012 років на зазначені цілі з держбюджету ДП «СхідГЗК» отримало 519,5 млн грн, що сприяло стабільному фінансовому стану підприємства. У 2013 році ДП «СхідГЗК» з держбюджету отримало лише 3,4 млн грн на наукові

---

⁴⁰ Упродовж періоду, що підлягав аудиту, діяв Статут державного підприємства «СхідГЗК», затверджений наказом Міненерговугілля від 22.03.2012 № 175. Наказом Міненерговугілля від 25.08.2016 № 543 затверджена нова редакція статуту.

розробки. Через завершення строку дії вищеназваної державної програми з **2014 року бюджетне фінансування ДП «СхідГЗК» було припинено.**

Як вже зазначалося, у 2012 році Уряд прийняв рішення передати ДП «СхідГЗК» галузеві резерви уранового концентрату, цирконію та гафнію для їх реалізації та спрямування отриманих коштів на розвиток уранового виробництва. Фактично, підприємством у 2012–2014 роках з галузевого резерву було реалізовано тільки урановий концентрат на суму **229,9 млн гривень**. Кошти використано на виконання гірничо-капітальних та будівельно-монтажних робіт, придбання та модернізацію обладнання.

Галузеві резерви гафнію та цирконію ДП «СхідГЗК» не реалізовані досі. Роботу створеної ДП «СхідГЗК» для їх реалізації конкурсною комісією Міненерговугілля призупинило у грудні 2014 року. На численні звернення до Міненерговугілля дозволу щодо продовження її діяльності отримано не було. Тобто **через неприйняття Міненерговугіллям необхідних рішень ДП «СхідГЗК» не отримано додаткового обсягу фінансування заходів на розвиток уранового виробництва. Виконання урядового рішення з цього питання в повному обсязі Міненерговугілля не забезпечило.**

Надходження від реалізації концентрату природного урану становлять 99 відс. усіх надходжень ДП «СхідГЗК». Єдиним покупцем цієї продукції було ДП «НАЕК «Енергоатом». Про закупівлю концентрату природного урану ДП «СхідГЗК» і ДП «НАЕК «Енергоатом» у 2008 році уклали договір, яким визначені обсяги поставок, базова ціна та умови їх перегляду. Підприємства щороку укладали додаткові угоди, якими коригували обсяги поставок та ціну. Цей договір (зі змінами) на сьогодні є єдиним документом, що визначає обсяги поставок концентрату природного урану у 2013–2015 роках⁴¹.

ДП «СхідГЗК» виконало договірні зобов'язання у 2013 та 2015 роках. У 2013 році вироблено та реалізовано 1050 т, а у 2015 році – 1180,1 т концентрату природного урану, тоді як договором передбачалось поставити його в обсязі 1050 т і 1090,1 т відповідно. У 2014 році вироблено та реалізовано 846,6 т концентрату, тоді як договором передбачалось поставити 1374,1 тонни.

У 2013–2015 роках посаду генерального директора ДП «СхідГЗК» обіймав Сорокін О.Г., з яким у 2008 і 2014 роках Міненерговугілля уклало відповідні контракти. У контрактах визначалися конкретні показники ефективності використання державного майна, прибутку, а також майнового стану підприємства, за результатами досягнення яких мала оцінюватися його діяльність.

Слід зазначити, що термін дії контракту, укладеного 03.07.2008, закінчився у липні 2013 року, і, незважаючи на те, що **більшість його результативних показників не досягнута**, Міненерговугілля 03.02.2014 уклало новий контракт терміном на три роки. Проте вже через шість місяців (у липні 2014 року) цей контракт з ініціативи Міненерговугілля був розірваний

---

⁴¹ Дія Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України» закінчилась у 2013 році. Інших державних програм не прийнято. Енергостратегією визначено довести до 2020 року обсяг виробництва концентрату природного урану до 3500 тонн на рік.

і укладений новий терміном на п'ять років (до 2019 року включно). При цьому основні результативні показники діяльності підприємства у цьому періоді керівником підприємства також не були забезпечені.

Фінансово-економічний стан ДП «СхідГЗК» нестабільний, а діяльність переважно збиткова. У 2013 і 2014 роках збиток становив 304,6 і 233,6 млн грн відповідно. Такий стан був обумовлений, зокрема, тим, що у 2013-2014 роках собівартість продукції підприємства зросла на 16 відс., тоді як чистий дохід від реалізації зріс тільки на 5 відсотків. Лише у 2015 році підприємство отримало прибуток у сумі 13,3 млн гривень.

Протягом періоду, що аналізується, ДП «СхідГЗК» значно збільшило **обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості**, що також негативно позначилося на його фінансовому стані. Так, **дебіторська заборгованість** за виданими авансами з 7,2 млн грн на початок 2013 року зросла до 337,2 млн грн станом на 31.12.2015, тобто у **46,6** разів. **Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом** у зазначеному періоді зросла у **268** разів (з 153,0 тис грн на початок 2013 року до 41,1 млн грн станом на 31.12.2015).

Підприємство у 2013–2015 роках не забезпечило відвантаження продукції за отриманими авансами, внаслідок чого відповідна **кредиторська заборгованість** із 2,8 млн грн на початок 2013 року зросла майже у **360** разів – до **1020,3** млн грн станом на **31.12.2015**.

Одним із наслідків нестабільного фінансового стану підприємства є зменшення кількості його працівників. **За три роки чисельність працівників скоротилася на 5,2 відс.** (з 7318 чол. у 2013 році до 6943 чоловік у 2015 році).

У 2013–2015 роках керівництвом ДП «СхідГЗК» не забезпечено виконання основних показників діяльності підприємства, визначених його фінансовими планами. У 2013 році основні показники фінансового плану були досягнуті лише шляхом їх коригування, зробленого після завершення звітного періоду (10.02.2014). Тобто це коригування зроблене, фактично, на підставі звітних даних за 2013 рік. У 2014 році план щодо доходу від реалізації продукції виконано лише на 87 відс., а валового прибутку – на 27,6 відсотка. У 2015 році план щодо доходу від реалізації продукції виконано тільки на 75,4 відс., а чистого прибутку – на 50,2 відс. (13,2 млн гривень).

У 2013–2015 роках **податкове навантаження на підприємство постійно збільшувалося.** У цей період **обсяг платежів, здійснених підприємством до державного і місцевих бюджетів та фондів соціального страхування, збільшився у 1,47 разів.** Якщо у 2013 році ДП «СхідГЗК» до держбюджету було сплачено різних платежів та внесків у сумі 189,8 млн грн, то у 2015 році – вже 344,1 млн гривень. До місцевих бюджетів у 2013 році було сплачено 64,1 млн грн, а у 2015 році – вже 83,3 млн гривень. Внески до соціальних фондів зросли з 176,0 млн грн у 2013 році до 203,8 млн грн у 2015 році.

Підприємство також несе значні витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення. У 2013–2015 роках витрати на експлуатацію об'єктів житлового-комунального і соціально-культурного призначення з 17,8 млн грн у 2013 році зросли до 22,2 млн грн у 2015 році.

ДП «СхідГЗК» у серпні 2014 на базі майна ДНВП «Цирконій» створило відокремлений підрозділ з виробництва гафній-нікелевої лігатури «Дніпродзержинський хімічний завод». Згідно з наказом Міненергівугілля від 26.11.2014 № 844 щодо реструктуризації ДНВП «Цирконій», у січні 2015 року ДП «СхідГЗК» передано 1260 одиниць державного майна підприємства на суму 42,1 млн гривень. Крім того, у лютому 2015 року ДП «СхідГЗК» передано основних засобів ДНВП «Цирконій» на 12,97 млн грн у рахунок погашення поворотної фінансової допомоги⁴².

Нестабільний фінансовий стан підприємства призводив до дефіциту обігових коштів для його поточної діяльності. З метою вирішення цієї проблеми та забезпечення безперебійної роботи ДП «СхідГЗК» залучало кредитні ресурси в банківському секторі. Впродовж 2013–2015 років підприємство використало 1,6 млрд грн кредитних коштів, що становить 30,3 відс. отриманого в цей період чистого доходу від реалізації продукції.

Така діяльність підприємства неповною мірою забезпечувала отримання кредитних ресурсів за найвигіднішими для нього відсотковими ставками. Проте Міненергівугілля надавало погодження на залучення цих кредитних ресурсів. Так, у 2013–2014 роках ДП «СхідГЗК» залучало гривневі кредити в «Укргазбанку» під 18,5 відс. річних, ПАТ «Дочірній банк Сбербанку Росії» – від 18 до 27 відс. річних і ПАТ «Банк «Кліринговий дім» – 22 відс. річних. У 2015 році підприємство отримувало гривневі кредити від «Укргазбанку» та «Діамантбанку» під 25 відс. річних.

Водночас інші підприємства ЯПК, зокрема ДП «НАЕК «Енергоатом», залучали кредитні ресурси за значно меншими відсотковими ставками. Наприклад, у 2013 році ДП «НАЕК «Енергоатом» користувалося позиковими коштами «Ощадного банку» під 16,5 відс. річних, «Укргазбанку» – 17 відс. річних, «Брокбізнесбанку» – 18 відс. річних, «Альфабанку» – 20 відс. річних. У 2015 році «Укрексімбанк» надавав ДП «НАЕК «Енергоатом» кредити під 22,2 відс. річних, «Альфабанк» – 23 відс., «Діамантбанк» – 24 відс., «Ощадний банк» – від 20,9 до 25 відс., «Укргазбанк» – від 22,5 до 23,8 відс. річних.

Щороку перед складанням річної фінансової звітності наказом керівника ДП «СхідГЗК» призначалася центральна інвентаризаційна комісія та центральна постійно діюча комісія із списання майна. У 2013–2014 роках комісія із списання майна формувалась з недотриманням вимог урядового Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 № 1314 (далі – Порядок 1314), оскільки її головою замість заступника керівника підприємства призначався заступник головного інженера (2013 рік) та в. о. головного бухгалтера (2014 рік).

Порядком 1314 визначено, що списання майна з бухобліку підприємства проводиться на підставі дозволу суб'єкта управління. У вересні 2014 року списання водоводу дамбової води первісною вартістю 0,3 млн грн

---

⁴² Фінансова допомога була надана ДНВП «Цирконій» у сумі 25,7 млн грн, повернено 19,1 млн грн (у т.ч. майном за затвердженим Міненергівугіллям актом прийняття-передачі на суму 12,97 млн грн), заборгованість станом на 01.01.2016 – 6,6 млн гривень.

у порушення вимог Порядку 1314 здійснено без погодження з Міненерговугіллям.

У 2013–2015 роках ФДМУ як орендодавцем нерухомого майна, що належить державі і перебуває на балансі ДП «СхідГЗК», було укладено 14 нових та продовжено дію 10 раніше укладених договорів оренди. Загальна площа орендованих нежитлових приміщень становить 7844,7 кв. м. Ці договори уклались строком на 2 роки 11 місяців, у подальшому термін їхньої дії додатковими угодами продовжувався, а на підставі експертних висновків орендна плата зростала.

Підприємство володіє нежитловими приміщеннями загальною площею 53783,5 кв. м, які у виробничому процесі не задіяні, площі не використовуються. При цьому ДП «СхідГЗК» не забезпечило передачі цієї нерухомості в оренду іншим суб'єктам господарювання. Як наслідок, таке державне майно лише обтяжує підприємство: у 2013–2015 роках **непродуктивні витрати становили 328,8 тис. грн** через нарахування на нерухомість амортизаційних відрахувань. Відповідно, це призвело до збільшення собівартості продукції ДП «СхідГЗК».

Також ДП «СхідГЗК» **порушило норми свого статуту** (підпункт 5.2.2) **щодо попереднього погодження з уповноваженим органом управління укладання договорів, в т. ч. і кредитних, пов'язаних з обтяженням активів підприємства.** За відсутності погодження Міненерговугілля ДП «СхідГЗК» у **2015 році було укладено два договори з ДК «Ядерне паливо» на суму 1,98 млн гривень.**

5.5. ДП «НАЕК «Енергоатом»

ДП «НАЕК «Енергоатом» створене у 1996 році на базі майна атомних електростанцій та їх інфраструктур з метою, зокрема, забезпечення безпечної їх експлуатації та підвищення ефективної роботи⁴³. Компанія є експлуатуючою організацією (оператором) ядерних установок щодо Запорізької, Рівненської, Хмельницької, Південно-Української АЕС⁴⁴, на яких експлуатується 15 атомних енергоблоків загальною потужністю 13835 МВт. На сьогодні ДП НАЕК «Енергоатом» (далі – Компанія) забезпечує близько 60 відс. потреби України в електроенергії, а в зимовий період – до 70 відсотків.

До складу Компанії, крім чотирьох АЕС, які є її відокремленими підрозділами, входить ще 11 відокремлених підрозділів⁴⁵, які не мають статусу юридичної особи і діють на основі положень про них. У 2014 році для супроводження питань, пов'язаних з реалізацією міжнародних

⁴³ Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.96 № 1268.

⁴⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.98 № 830.

⁴⁵ ВП «Атомремонтсервіс», ВП «Атоменергомаш», ВП «Атомкомплект», ВП «Атомпроектінжиніринг», ВП «Аварійно-технічний центр», ВП «Науково-технічний центр», ВП «Донузлавська ВЕС», ВП «Складське господарство», ВП «КБ «Атомприлад», ВП «Автоматика та машинобудування», ВП «Управління справами».

проектів, Компанія відкрила своє представництво в ЄС (м. Брюссель, Королівство Бельгія), її статутний капітал – 164875,6 млн гривень⁴⁶.

Основним джерелом грошових надходжень Компанії (98,0 відс. доходу) є кошти, отримані за відпуск електроенергії, виробленої АЕС.

Фінансово-економічний стан Компанії у 2013–2015 роках був нестабільний. За результатами господарювання у 2013 та у 2014 роках підприємство мало збитки 4076,0 і 6494,0 млн грн відповідно, а у 2015 році – прибуток у сумі 1168,0 млн гривень.

У 2013–2015 роках у 10,8 раз зросла кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (з 456,4 млн грн станом на 01.01.2013 до 4964,4 млн грн станом на 31.12.2015), майже на 64 відс. – кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги (з 2226,9 млн грн станом на 01.01.2013 до 3642,8 млн грн станом на 31.12.2015).

Одним із наслідків нестабільного фінансового стану Компанії є зменшення кількості її працівників. На початок 2013 року кількість працюючих становила 36,6 тис. чол., станом на 01.01.2016 їхня кількість зменшилася на 793 чол. – до 35,86 тис. працівників.

Підприємством за наведеними у щорічних звітах про виконання фінансових планів даними до державного та місцевих бюджетів у 2013 році сплачено 5045,6 млн грн, у 2014 році – 4071,0 млн грн, у 2015 році – 5372,6 млн гривень.

Компанією не дотримано норм чинного законодавства, які забороняють здійснювати витрати на капітальні інвестиції, юридичні та аудиторські послуги до затвердження річного фінансового плану підприємства. Підприємство до затвердження фінансових планів у 2013-2015 роках використало 3374,2 млн грн на капітальні видатки та 1,4 млн грн на оплату юридичних та аудиторських послуг.

Протягом останніх років НКРЕКП встановила вдвічі нижчі тарифи на електроенергію, вироблену АЕС, ніж на електроенергію, вироблену теплоелектростанціями. В країнах з розвиненою енергетикою таке співвідношення не перевищує 30 відсотків. Тобто визначена НКРЕКП система тарифоутворення не передбачає мотивації ДП «НАЕК «Енергоатом» до збільшення обсягів виробництва найбільш дешевої в Україні електрениергії, а також не забезпечує стабільного та сталого розвитку Компанії за рахунок власних коштів. Фактично за рахунок ДП «НАЕК «Енергоатом», яке повністю належить державі, створюються умови для підтримки теплоелектростанцій, які майже повністю роздержавлені і належать приватним власникам.

ДП «Енергоринок» з 2010 року розрахунки з Компанією за отриману електроенергію проводило несвоєчасно і неповною мірою. З того часу щороку почала збільшуватися її кредиторська заборгованість.

---

⁴⁶ Статут затверджено наказом Міненерговугілля від 08.04.2013 № 153.

Численні звернення Компанії до ДП «Енергоринок», Міненерговугілля, Уряду, а також НКРЕКП щодо прийняття рішення, спрямованого на погашення цієї заборгованості, залишилися без належного реагування. Як наслідок, станом на 15.07.2016 **прострочена дебіторська заборгованість** Компанії становила вже близько **10,0 млрд гривень**.

Зростання обсягів простроченої дебіторської заборгованості суттєво обмежувало обсяги обігових коштів Компанії і ускладнювало її **фінансово-економічний стан**. Зокрема, **через дефіцит обігових коштів** упродовж 2013–2015 років **обсяги незавершеного капітального будівництва зросли на 40,4 відс.** – з 3669,5 млн грн на початок 2013 року до 5152,7 млн грн станом на 31.12.2015. Відповідно, **збільшувались обсяги довгобудів**, що потребувало додаткових фінансових ресурсів на їх обслуговування.

Водночас серед об'єктів незавершеного будівництва Компанії є ряд об'єктів невиробничого характеру. Так, на ВП «Запорізька АЕС» станом на 31.12.2015 є такі об'єкти незавершеного будівництва: Свято-Богоявленський храм у м. Енергодар (40,3 млн грн); Свято-Покровська церква в с. Водяне (1,6 млн грн); будівля відділу міліції в м. Енергодар (15,6 млн гривень).

Для стабілізації економічного стану та поповнення обігових коштів Компанія кожного року залучає позикові кошти банків. **Кредитний портфель підприємства у 2013–2015 роках зріс майже удвічі** (з 4,3 млрд грн станом на 01.01.2013 до 8,1 млрд грн станом на 31.12.2015), а **станом на 01.07.2016 становив 10,2 млрд гривень**. На обслуговування банківських позик Компанія щороку використовує значні обсяги коштів. У 2013 році – 537,9 млн грн, у 2014 – 1391,7 млн грн та у 2015 році – 1038,3 млн гривень. **Ці витрати також впливають на вартість продукції Компанії**.

Нестабільний фінансово-господарський стан підприємства у 2013–2015 роках був **обумовлений, зокрема, ускладненим доступом Компанії до власних коштів** через арешт банківських рахунків. У 2011 році Господарським судом м. Києва прийняте рішення про стягнення з ДП «НАЕК «Енергоатом» на користь ЗАТ СП «Укрелектроват» **127,3 млн грн**, з яких лише **2,6 млн грн – сума основного боргу, судові та інші витрати – 124,7 млн гривень**. Компанія оскаржувала в судовому порядку це рішення, заборгованість погашена не була, оскільки структурою тарифу на відпуск електроенергії АЕС видатки на погашення такої заборгованості не передбачались. У 2016 році обставини проведення експертного дослідження щодо визначення суми позову та його об'єктивності стали предметом кримінального провадження ГУ НП у Шевченківському районі м. Києва.

Всупереч нормам статуту Компанії (підпункт 8.1.5) **Міненерговугілля не затвердило положення про її правління**. Міністерство в порушення пункту 3.1 положення про правління Компанії не визначило свого представника до його складу.

У порушення вимог пункту 4.7 положення про правління Компанії, згідно з яким засідання протоколюється секретарем правління, у 2013–2015 роках **протоколи засідань правління не оформлювались**,

документальні підтвердження щодо наявності кворуму на засіданнях і достатності голосів для прийняття правлінням рішень відсутні.

Всупереч нормам статуту (підпункти 7.5.7 та 7.5.8) **зміни до загальної організаційної структури** ДП «НАЕК «Енергоатом» (упродовж 2013–2015 років вона коригувалась 18 разів) і **річні плани роботи правління на його засіданнях не розглядались і не затверджувались**⁴⁷. Крім того, вже майже два роки у структурі Компанії залишаються два віце-президенти, тоді як змінами⁴⁸ до статуту (пункт 7.2) передбачена лише одна така посада.

Керівництво Компанії призначає і звільняє **Уряд**⁴⁹. У 2013–2015 роках він **змінював керівника Компанії тричі**, причому двічі призначав виконуючих обов'язки керівника. Керівника на постійній основі (Недашковського О.Д.) призначено лише у другому півріччі 2014 року. Таким чином, **протягом більш як 1,5 року Урядом не було забезпечено керівництва Компанією на стабільній основі**. Міненерговугілля з Недашковським О.Д. уклало контракт, яким передбачені конкретні показники діяльності Компанії, які керівник зобов'язаний забезпечити⁵⁰.

Встановлено, що **планові показники на 2014 рік у контракті не узгоджуються з вимогами чинного законодавства** щодо застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у державній власності⁵¹, а також з показниками фінансового плану Компанії на 2014 рік. Так, до переліку планових показників керівнику на 2014 рік не включено показників прибутку до оподаткування, приросту оборотних активів підприємства, сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів. У контракті визначено меншими відповідних показників фінансового плану такі показники: капітальні інвестиції – на 43,9 млн грн (на 10,6 відс.); план випуску основної продукції (чистий дохід від реалізації) – на 931,2 млн грн (на 4,2 відсотка). Водночас визначені з перевищенням відповідних показників фінансового плану показники щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів усіх рівнів перевищують показники фінансового плану на 239,8 млн грн, або на 7,0 відсотка.

На 2015 рік показники зобов'язань керівнику ДП «НАЕК «Енергоатом» були визначені лише за три дні до завершення цього бюджетного року. Станом на серпень 2016 року їх ще не було визначено взагалі. Відповідно, керівник Компанії з 2015 року і до цього часу працює за невизначених для нього Міненерговугіллям планових завдань.

Діяльність Міненерговугілля у 2014–2015 роках у частині визначення керівнику Компанії планових завдань була формальною.

---

⁴⁷ За винятком рішення від 19.03.2013 № 2/13.

⁴⁸ Наказом Міненерговугілля від 28.10.2014 № 763.

⁴⁹ Пункт 7.2 Статуту державного підприємства «НАЕК «Енергоатом», затвердженого наказом Міненерговугілля від 08.04.2013 № 156 (із змінами та доповненнями).

⁵⁰ Контракт укладено 27.06.2014 № 43-а/14, термін дії - з 06.03.2014 по 05.03.2019.

⁵¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.93 № 203.

Компанією щорічні плани щодо виробництва та відпуску електроенергії виконуються за наявності значного резерву потужності енергоблоків. Так, енергоблоки ВП «Южно-Українська АЕС» у 2013 році працювали на 69,3 відс., у 2014 році – на 98,3 відс., а у 2015 році – на 78,7 відс. від проектної потужності. Коефіцієнт використання встановленої потужності енергоблоків ВП «Рівненська АЕС» становив у 2013 році – 77,3 відс., у 2014 році – 85,4 відс., у 2015 році – 88,7 відсотка. Також не на повну потужність працювали енергоблоки ВП «Запорізька АЕС». У 2013 році коефіцієнт використання їх встановленої потужності становив 74,6 відс., у 2014 – 75,4 відс., а у 2015 – 74,8 відсотка.

Міненерговугілля систематично зволікає з наданням дозволів на списання та передачу майна ДП «НАЕК «Енергоатом», що призводить до неефективного управління державним майном.

Наприклад, на ВП «Хмельницька АЕС» наслідком зволікання з рішеннями щодо списання державного майна є накопичення неліквідів на загальну суму 5,3 млн грн, на ВП «Южно-Українська АЕС» – на 14,6 млн грн, матеріальних цінностей, за якими закінчився гарантійний термін, – на 1,3 млн гривень. При проведенні інвентаризації у 2013 році на ВП «Запорізька АЕС» виявлені основні засоби, що не використовуються, застарілі та можуть бути списані у кількості 701 од. (первісна вартість – 172,1 млн гривень). У 2014 році ВП «Запорізька АЕС» звернулося до ДП «НАЕК «Енергоатом» щодо списання 604 одиниць майна (первісна вартість – 195,7 млн гривень). Проте Міненерговугіллям надано дозволи на списання лише 27 од. майна первісною вартістю 4,8 млн гривень. Інвентаризацією у 2015 році встановлені об'єкти основних засобів та матеріальних цінностей, що не використовуються і можуть бути списані у кількості 1508 од. (первісна вартість 278,4 млн гривень).

Аудитом встановлені значні залишки товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), які зберігаються на складах АЕС більше двох років. Наприклад, на ВП «Южно-Українська АЕС» станом на початок 2016 року понад два роки зберігалось 20 відс. (173,0 млн грн) загального обсягу залишків ТМЦ на складах. На ВП «Рівненська АЕС» більш як три роки у цехових коморах і на майданчиках станції зберігаються ТМЦ вартістю 50,6 млн грн, що становить 17,4 відс. від загального обсягу запасів. Також понад три роки на складах цехів ВП «Хмельницька АЕС» зберігається майно вартістю 44,3 млн грн, або 11,4 відс. загального обсягу залишків на складах.

В окремих випадках не своєчасно прийняті управлінські рішення зривають терміни встановлення та монтажу обладнання й устаткування, що загрожуює безпеці діяльності АЕС. Так, досі не вирішене питання використання обладнання, закупленого за рахунок кредитних ресурсів ЄБРР та ЄВРАТОМ для фінансування заходів з підвищення безпеки, що створює умови для неефективного використання кредитних ресурсів – 6,1 млн грн, а також створює ризики зриву своєчасного виконання заходів із підвищення безпеки експлуатації енергоблока № 2 Хмельницької АЕС.

Неприйняття Мініенерговугіллям і ДП «НАЕК «Енергоатом» рішення щодо відчуження майна, яке не використовується ВП «Хмельницька АЕС», призвело у 2013–2015 роках до необґрунтованих витрат державних коштів у вигляді сплати земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються, у сумі **274,1 тис. гривень**.

ДП «НАЕК «Енергоатом» на виконання норм колективної угоди значні кошти спрямовуються на вирішення соціальних питань працівників підприємства, що відволікає кошти у відповідних обсягах від вирішення основних завдань господарської діяльності.

У 2013–2015 роках працівникам ВП «Запорізька АЕС» було виплачено безвідсоткових позик, різні види матеріальної допомоги та виплати пенсіонерам на **71,2 млн гривень**. ВП «Хмельницька АЕС» у 2013–2015 роках видало пільгових позик своїм працівникам на **65,5 млн гривень**. На ВП «Южно-Українська АЕС» не забезпечено повернення позик працівниками, які звільнилися. На початок 2016 року в обліку підрозділу обліковується дебіторська заборгованість за ними в сумі **1,2 млн гривень**.

5.6. Управління Мініенерговугіллям корпоративними правами держави у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП»

Із квітня 2009 року у ЯПК Мініенерговугілля здійснює повноваження з управління корпоративними правами держави стосовно двох господарських товариств – ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП»⁵². Зобов'язання та повноваження Міністерства перед державою щодо їх реалізації врегульоване Генеральною угодою від 10.06.2009 № 268, укладеною з ФДМУ у червні 2009 року (далі – Угода 268). Ці повноваження Мініенерговугілля реалізує шляхом участі в роботі органів управління товариств через призначених своїх представників.

Довідково. Статутний капітал ВАТ «ХІЕП» становить 0,5 млн гривень. Держава володіє 50 відс. + 1 акція у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП», тобто володіє контрольним пакетом акцій. За даними ФДМУ, власниками решти акцій є працівники ВАТ «ХІЕП».

Статутний капітал ПАТ «КІЕП» становить 0,99 млн гривень. Держава володіє 25 відс. + 1 акція у статутному капіталі ПАТ «КІЕП». За даними ФДМУ, власниками 46,6 відс. акцій є працівники ПАТ «КІЕП», решту акцій продано іншим громадянами.

Контрольний пакет акцій держава має лише у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП». Через те, що у ПАТ «КІЕП» держава не володіє контрольним пакетом акцій, **вирішального впливу на прийняття рішень** загальними зборами акціонерів цього товариства Мініенерговугілля **не має**.

ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП» профілюються на науково-дослідних та проектно-конструкторських роботах в енергетичній галузі (у т.ч. в атомній енергетиці). У 2013–2015 роках діяльність товариств була прибутковою. Дивіденди до державного бюджету ними сплачувались своєчасно та в повному обсязі. Дані щодо одержаного товариствами у 2013–2015 чистого прибутку та сплачених дивідендів до держбюджету наведено у таблиці 2.

⁵² Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 467-р.

Інформація про отримання у 2013–2015 роках акціонерними товариствами чистого прибутку та сплату дивідендів до державного бюджету

млн грн

Підприємства	2013 рік		2014 рік		2015 рік	
	чистий прибуток	сплачено дивідендів	чистий прибуток	сплачено дивідендів	чистий прибуток	сплачено дивідендів
ПАТ «КІЕП»	1,28	0,16	1,58	0,20	8,87	1,66
ВАТ «ХІЕП»	3,58	0,90	3,07	0,77	2,30	0,86

Дані, наведені в таблиці 2, свідчать, що **господарська діяльність ПАТ «КІЕП» у 2013–2015 роках була ефективною**. Прибуток від цієї діяльності щороку збільшувався і на сьогодні зріс майже в 7 разів (з 1,28 млн грн у 2013 році до 8,87 млн грн у 2015 році).

Водночас **ефективність діяльності ВАТ «ХІЕП» знижувалася**. Чистий прибуток від господарської діяльності ВАТ «ХІЕП» зменшувався. Цей показник за 2015 рік становить 64,2 відс. відповідного показника за 2013 рік. Планові показники доходів ВАТ «ХІЕП», визначені в його фінансових планах, виконано тільки у 2013 році (план – 34,8 млн грн, факт – 45,8 млн гривень). У 2015 році план щодо отримання доходу товариством виконано лише на 94,5 відсотка.

Загальний **обсяг спрямованих товариствами до держбюджету дивідендів становить 4,55 млн грн** (у т.ч. за 2013 рік – 1,06 млн грн, за 2014 рік – 0,97 млн грн, за 2015 рік – 2,52 млн гривень). Обсяг дивідендів за 2014 рік є меншим порівняно з попереднім бюджетним роком на 0,09 млн грн (8,5 відс.); за 2015 рік обсяг сплачених дивідендів перевищив відповідний показник попереднього бюджетного року майже в 2,6 рази.

Незважаючи на те, що діяльність товариств у 2013–2015 роках була прибутковою, **вони скорочували кількість працюючих**. Зокрема, кількість працівників ВАТ «ХІЕП» становила у 2013 році – 325 чол., у 2014 році – 310 чол., а у 2015 році – 294 чол., тобто зменшилася на 10 відсотків. Кількість працівників на ПАТ «КІЕП» становила у 2013 році – 692 чол., у 2014 році – 607 чол., у 2015 році – 599 чол., тобто зменшилася на 15 відсотків.

Встановлено, що у 2013–2015 роках Міненерговугілля не забезпечило дотримання ВАТ «ХІЕП» вимог статті 32 Закону України «Про акціонерні товариства»⁵³ (далі – Закон № 514) і підпункту 8.2.8 статуту ВАТ «ХІЕП» у частині щорічного проведення загальних зборів акціонерів і засідання спостережної ради ВАТ «ХІЕП», оскільки ще у 2010 році реєстратор (ТОВ «СФ «Регістр») втратив реєстр власників іменних цінних паперів ВАТ «ХІЕП». У вересні 2012 року ведення цього реєстру передано іншому реєстраторові⁵⁴. При цьому роботу з відновлення реєстру власників

⁵³ Закон України від 17.09.2008 № 514-VI.

⁵⁴ Договір між ВАТ «ХІЕП» та ТОВ «Співдружність» від 10.09.2012 № 524.

ВАТ «ХІЕП» завершено лише в липні 2014 року⁵⁵. Проте і після цього загальні збори акціонерів ВАТ «ХІЕП» не проводились.

Річні збори акціонерів ПАТ «КІЕП» за 2014 рік у порушення вимог статті 32 Закону № 514 проведено з перевищенням визначеного цією статтею терміну майже на 3 місяці⁵⁶.

Через зволікання з боку Міненерговугілля із призначенням представників до наглядової та спостережної ради ПАТ «КІЕП» і ВАТ «ХІЕП» призначення окремих представників здійснено у термін від 1 до 7 місяців після прийняття відповідних рішень загальними зборами акціонерів.

Довідково. Міністерство призначило представників після прийняття відповідного рішення загальними зборами акціонерів: 1) до наглядової ради ПАТ «КІЕП»: у 2014 році – більш ніж через місяць, у 2015 році – через 7 міс.; 2) до спостережної ради ВАТ «ХІЕП»: у 2013 році – через 6 міс., у 2014 році – через 3 місяці.

У 2013–2015 роках у порушення вимог статті 53 Закону № 514 Міненерговугілля не визначило порядку діяльності своїх представників у складі спостережної ради ВАТ «ХІЕП» та ПАТ «КІЕП».

Таким чином, Міненерговугілля неповною мірою забезпечило результативне управління корпоративними правами держави у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП» у частині діяльності спостережних рад товариств.

Угодою 268 передбачено, що Міненерговугілля зобов'язано у 15-денний строк до проведення загальних зборів акціонерів товариств погоджувати з ФДМУ порядок голосування окремих питань порядку денного.

За інформацією ФДМУ, Міненерговугілля надсилало Фонду на погодження завдання щодо голосування представників держави з окремих питань порядку денного загальних зборів акціонерів ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП» з порушенням термінів, передбачених Угодою 268: документи надходили до Фонду фактично за день до проведення зборів або вже після їх проведення.

Окремі норми статутів товариств не узгоджувалися з вимогами законів № 514 та № 185. Зокрема, із статтею 6 Закону № 185 – у частині затвердження уповноваженим органом управління стратегічних планів. Із Законом № 514: 1) норми статуту ВАТ «ХІЕП» не узгоджувалися в частині визначення типу товариства (ВАТ, а не ПАТ); застосування термінів «статутний фонд», «резервний (страховий) фонд», «спостережна рада»; існування акцій товариства у документарній формі; 2) норми статуту ПАТ «КІЕП» – у частині визначення ринкової вартості майна, змін розміру статутного фонду.

Аудитом встановлено, що у 2013–2015 роках ВАТ «ХІЕП» порушувалися вимоги статей 75 і 89 Господарського кодексу щодо обов'язку господарського товариства виконувати фінплан. ВАТ «ХІЕП» було допущено перевитрати за

---

⁵⁵ Лист ВАТ «ХІЕП» до Міненерговугілля від 22.07.2014 № 22110-3398.

⁵⁶ Протокол річних загальних зборів акціонерів ПАТ «КІЕП» від 21.07.2015 № 26.

окремими плановими показниками фінплану на суму 2,7 млн грн та здійснено незапланованих витрат на 6,5 млн гривень.

Керівником ВАТ «ХІЕП» у 2010 році Міністерством призначено Бадзима П.С., з яким 12.02.2010 укладено контракт до 12.02.2015 (далі – Контракт). Після завершення цього терміну і через непроведення загальних зборів акціонерів товариства Контракт (стаття 39¹ Кодексу законів про працю України) вважається таким, що укладений на невизначений строк.

Необхідно відзначити, що **керівництвом ВАТ «ХІЕП» не було дотримано** норм Контракту в частині нарахування та **виплати керівнику товариства заробітної плати та винагород за результатами роботи, що призвело до неправомірних виплат коштів керівництву ВАТ «ХІЕП»**. Так, у 2013-2015 роках у порушення вимог пункту 3.8 Контракту заробітну плату та додаткові виплати (премія за підсумками роботи за квартал; винагорода за підсумками роботи за рік; винагорода за вислугу років) Бадзиму П.С. у загальній сумі **650,7 тис. грн виплачено без погодження з наглядовою радою**.

Встановлено, що за ВАТ «ХІЕП» обліковуються нежитлові приміщення загальною площею 8292,3 кв. м, частину з яких (910,6 кв. м) у 2013-2015 роках товариство здавало в оренду. Проте повноти розрахунків за надане в оренду державне майно товариством не забезпечено. Як наслідок, **заборгованість орендарів перед ВАТ «ХІЕП» постійно зростає і станом на 01.01.2013 становила 54,8 тис. грн, на 01.01.2014 – 64,0 тис. грн, на 01.01.2016 – 232,6 тис. гривень**. При цьому ВАТ «ХІЕП» нарахування боржникам штрафних санкцій не здійснювало, роботу зі стягнення заборгованості в судовому порядку не проводило. Контрольною групою розрахунковим шляхом встановлено, що обсяг можливих штрафних санкцій за несплату орендної плати станом на 15.06.2016 становив 87,8 тис. гривень.

Необхідно зазначити, що у **2013–2015 роках** Міненерговугіллям, Фондом державного майна України або іншими контролюючими органами **перевірок фінансово-господарської діяльності ВАТ «ХІЕП» не проводилося**.

Крім того, не проводилися перевірки, що належать до повноважень ревізійної комісії ВАТ «ХІЕП», що є порушенням підпункту 8.6.1 статуту. У 2013 і 2014 роках проводилися тільки передбачені статутом ВАТ «ХІЕП» перевірки фінансово-господарської діяльності незалежним аудитором, під час яких порушень не виявлено.

ВИСНОВКИ

1. Міністерством енергетики та вугільної промисловості України у 2013–2015 роках не забезпечено належним чином ефективного управління об'єктами державної власності у ядерно-промисловому комплексі.

Із тридцяти трьох державних підприємств, установ, організацій і об'єднань, що належать до сфери управління Міненерговугілля, та господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави, на час аудиту господарську

діяльність здійснювали менше половини (лише 16). Ще чотирнадцять перебували у стані банкрутства, санації чи припинення діяльності, з яких остаточно ліквідовано тільки три. Два підприємства розташовані на тимчасово окупованій території. Одне підприємство, яке працювало до 2015 року, реорганізоване шляхом приєднання до ДП «НАЕК «Енергоатом».

Частина підприємств саме для ЯПК свою значущість вже втратила.

2. Чинне законодавство достатньою мірою визначає основи державної політики у сфері використання ядерної енергії та правові основи господарської діяльності, повноваження уповноважених державних органів управління і суб'єктів управління тощо. Також врегульовані головні питання функціонування підприємств ЯПК.

Проте на сьогодні відсутнє програмне врегулювання питань розвитку ЯПК як у цілому, так і за окремими напрямками.

У передбачені законодавством терміни **Концепція Енергетичної стратегії України на період до 2035 року та нова Енергетична стратегія України на період до 2035 року не схвалені**, Концепція та Державна цільова економічна програма розвитку атомно-промислового комплексу України на 2016-2020 роки не затверджені.

Такий стан справ негативно позначається на діяльності підприємств ЯПК.

Крім того, **такий засіб стимулювання розвитку господарської діяльності підприємств ЯПК, як надання їм податкових пільг саме за галузевою ознакою, державою не застосовувався.**

3. Ядерно-промисловий комплекс України посідає чільне місце в паливно-енергетичному комплексі країни, а атомні електростанції є основними потужностями, які забезпечують базовий режим в об'єднаній енергетичній системі України. Водночас фінансово-економічний стан ЯПК формують лише два підприємства: ДП «НАЕК «Енергоатом» і ДП «СхідГЗК».

Показники діяльності усіх 14 підприємств ЯПК, яким у 2013–2015 роках Уряд і Міненерговугілля затверджували фінансові плани, свідчать, що ними у 2013 році було реалізовано продукції на суму 19,0 млрд грн, у 2014 році – на 24,8 млрд грн, а у 2015 році – на 36,0 млрд гривень.

За результатами 2015 року порівняно з 2013 роком **7 із 14 підприємств ЯПК збільшили абсолютні обсяги чистого доходу від реалізації, 6 – зменшили**, одне підприємство весь час мало незмінні показники.

Водночас **обсяги капітальних інвестицій, які здійснюються підприємствами ЯПК, не дають їм можливості стабільно розвиватися. У 2013 році підприємствами ЯПК освоєно 2,5 млрд грн капітальних інвестицій, у 2014 році – 1,4 млрд грн, у 2015 році – 3,1 млрд гривень.**

Негативним фактором є зменшення у 2013–2015 роках чисельності працюючих на підприємствах ЯПК. Якщо у 2013 році на підприємствах ЯПК працювало 44,3 тис. чол., то у 2015 році – вже тільки 42,9 тис. чоловік.

Фінансово-економічний стан більшості працюючих підприємств ЯПК нестабільний, основні показники їх діяльності, які щороку визначаються їх фінансовими планами, здебільшого не виконуються. При цьому самі фінансові плани більшості підприємств затверджувалися несвоєчасно, а стратегічні плани розвитку були затверджені лише двом підприємствам ЯПК.

4. Міненерговугілля не забезпечило належного рівня ефективності управління та контролю за діяльністю значної кількості підприємств ЯПК, які через їх незадовільний фінансово-економічний стан втратили перспективи подальшої роботи. Із 33 підприємств ЯПК, які у 2013–2015 роках були включені Міненерговугіллям до відповідного переліку, 14 перебували у стані банкрутства, санації чи припинення діяльності.

У 2013–2015 роках було остаточно припинено діяльність у зв'язку із ліквідацією лише трьох підприємств ЯПК. Проте одне з них (ДП «Дніпровський завод прецизійних труб», ліквідовано у 2014 році) не виключено Міненерговугіллям з відповідного переліку підприємств ЯПК. Крім того, ДП «НВК «Автоматика та машинобудування» реорганізоване шляхом приєднання до ДП «НАЕК «Енергоатом» і з 2015 року функціонує як його відокремлений підрозділ. Утім, з відповідного переліку це підприємство Міненерговугіллям також не виключене.

З трьох підприємств ЯПК, що були розташовані на тимчасово окупованій території, лише одне (ДП «КНІЦ») здійснило перереєстрацію на території України за межами АР Крим.

5. Діяльність Міненерговугілля та НКРЕКП не сприяє сталому розвитку провідного підприємства галузі – ДП «НАЕК «Енергоатом». Протягом останніх років тарифи на електроенергію, вироблену АЕС, були визначені НКРЕКП нижчими від тарифів на електроенергію, вироблену теплоелектростанціями, більш як у 2 рази. В країнах з розвиненою енергетикою таке співвідношення не перевищує 30 відсотків.

Визначена НКРЕКП система тарифоутворення не передбачає мотивації ДП «НАЕК «Енергоатом» до збільшення обсягів виробництва найбільш дешевої в Україні електрениргії, а також не забезпечує стабільного та сталого розвитку підприємства за рахунок власних коштів. Фактично за рахунок ДП «НАЕК «Енергоатом», яке повністю належить державі, створюються умови для підтримки теплоелектростанцій, які майже повністю роздержавлені і належать приватним власникам.

Водночас щорічні плани щодо виробництва та відпуску електроенергії виконуються ДП «НАЕК «Енергоатом» за наявності значного резерву потужностей енергоблоків.

6. Мінфіном протягом майже 6 років не забезпечено вирішення питання щодо випуску облігацій внутрішньої державної позики, необхідних для збереження від знецінення коштів Фінансового резерву, створеного для виконання робіт із підготовки та подальшого зняття з

експлуатації енергоблоків АЕС. **Станом на 31.12.2015** накопичена сума коштів Фінансового резерву становила **2439,1** млн гривень.

Міненерговугілля весь цей час не ініціювало перед Мінфіном та Урядом вирішення зазначеного питання.

7. Міненерговугілля не забезпечило створення ефективної системи управління та контролю за діяльністю підприємств ЯПК.

Організаційна структура та кадровий склад Міністерства неодноразово змінювалися, що негативно позначалося на результатах його роботи та, як наслідок – на стані справ у галузі в цілому. **Системність і послідовність у рішеннях Міненерговугілля щодо таких змін відсутні.**

Зокрема, у 2013–2015 роках **структура та положення галузевого структурного підрозділу Міненерговугілля** (на сьогодні – управління з питань ядерної енергетики та атомно-промислового комплексу), яке має брати участь у державному управлінні підприємствами ЯПК, **змінювалися сім разів, а керівники – тричі.** Структура утвореного в Міненерговугіллі підрозділу **внутрішнього аудиту**, який повинен забезпечувати внутрішній контроль за діяльністю підприємств, у 2013–2015 роках змінювалася **чотири рази** (на час проведення аудиту – це департамент внутрішнього аудиту), а **керівники – тричі.**

Міненерговугіллям також не забезпечено якісного добору кандидатур на посади керівників підприємств ЯПК, які б на стабільній основі могли ними ефективно управляти. Як наслідок, протягом цього періоду керівництво ДП «Смоли» змінювалося 6 разів, ДП «Бар'єр» – 5, а ДП «НАЕК «Енергоатом» – 3 рази.

8. Міненерговугілля не забезпечило належним чином ефективної та результативної діяльності щодо розпорядження державним майном, що належить до сфери його управління. Відповідна комісія несвоєчасно розглядала документи та приймала рішення щодо списання об'єктів державної власності, що є порушенням вимог **Порядку списання об'єктів державної власності**, затвердженого Кабінетом Міністрів України постановою від 08.11.2007 № 1314. **Перевищення термінів** погодження на списання майна у **2013 році становило від 62 до 353 днів; у 2014 році** жодна із процедур погодження списання не була проведена вчасно, а перевищення становило **від 3 днів до майже 2 років; у 2015 році – від 188 днів до одного року.**

Значна частина документів взагалі не була розглянута комісією і повернена підприємствам без розгляду.

Міненерговугілля у 2013–2015 роках фактично затягувало розгляд наданих підприємствами документів і перевищувало терміни надання погоджень на списання державного майна, що спричинило накопичення значної кількості майна, непридатного до подальшої експлуатації, та збільшення складських запасів.

Крім того, за відсутності належного контролю з боку Міненерговугілля **окремими підприємствами ЯПК не забезпечено виконання норм чинного законодавства щодо визначення та затвердження облікової політики**

підприємств. Це призводило до порушень у їх господарській діяльності, зокрема, облік і збереження державного майна здійснювалися неналежно.

9. У 2013–2015 роках Міненерговугілля несвоєчасно, не в повному обсязі та з помилками надавало Мінекономрозвитку інформацію про діяльність підприємств ЯПК, що унеможливлювало реальне оцінювання ефективності управління підприємствами галузі. Крім того, виявлені випадки, коли в інформаційно-аналітичних матеріалах Міненерговугілля наводило недостовірні дані щодо діяльності підприємств ЯПК.

Затверджені Міненерговугіллям у 2013–2015 роках плани діяльності з внутрішнього аудиту не відображають реального стану справ з проведення контрольних заходів. Значна частина аудитів проводилася поза планом і лише після їх проведення шляхом внесення змін до планів робіт включалася до них.

У зазначеному періоді внутрішнім аудитом були охоплені лише **6 підприємств ЯПК.** На ДП «НАЕК «Енергоатом» заходи внутрішнього аудиту проводилися щороку, а на ДП «СхідГЗК» – двічі за останні три роки. Щодо інших підприємств ЯПК заходи внутрішнього аудиту не проводилися, і ці підприємства залишалися поза межами контролю Міненерговугілля.

10. Міненерговугілля у 2013–2015 роках не задіяло усіх наданих йому як органу управління повноважень для того, щоб забезпечити належну та стабільну діяльність ДП «Бар'єр». Бюджетне фінансування заходів Державної цільової екологічної програми приведення в безпечний стан уранових об'єктів ВО «Придніпровський хімічний завод», основним виконавцем якої було ДП «Бар'єр», у 2013–2014 роках здійснювалося в недостатніх обсягах (менше 30 відс. планових показників). А у 2015 році, через завершення терміну дії цієї програми та відсутність нової, не здійснювалося взагалі. При цьому бюджетні кошти спрямовувалися лише на організацію забезпечення діяльності ДП «Бар'єр» і сплату ним земельного податку. Капітальні видатки не здійснювалися.

Фінансово-економічний стан ДП «Бар'єр» критичний, а господарська діяльність збиткова. За результатами діяльності у 2013–2015 роках збитки підприємства збільшилися у **26,3** рази (до 3,7 млн грн у 2015 році). За три роки чисельність працівників скоротилася у 2,4 рази (до 23 чол. у 2015 році), а заборгованість із заробітної плати досягла 2,4 млн гривень.

Водночас керівництвом ДП «Бар'єр» не було забезпечено належного обліку та збереження державного майна. У 2015 році на підприємстві суцільна інвентаризація не проводилася.

11. Господарська діяльність ДП «Смоли» є неефективною і переважно збитковою (за 2013–2014 роки збиток становив 3,7 млн гривень). Основні фонди є застарілими і не оновлюються. **Підприємство працює неритмічно:** основне виробництво у 2013 році зупинялося майже на 7 місяців; у 2014 році – на 9; у 2015 році – на 2. Чисельність працівників у 2013-2015 роках зменшилася

на 15 відс. (до 480 чол. у 2015 році). Покращення фінансового стану підприємства можливе виключно за рахунок залучення інвестицій. Проте за рахунок коштів державного бюджету це зробити неможливо.

Попит на продукцію ДП «Смоли» для потреб ДП «СхідГЗК» при виробництві уранового концентрату незначний і у 2014–2015 роках становив лише близько 2 відс. загального обсягу відвантаженої у цей період продукції ДП «Смоли». У 2013 році ДП «СхідГЗК» взагалі не придбавало продукцію ДП «Смоли». З огляду на це ДП «Смоли» **фактично втратило стратегічне значення для економіки та безпеки держави і його подальше перебування у державній власності є недоцільним.**

Міненерговугіллям та ДП «Смоли» не вирішено питання введення в експлуатацію придбаного у 2009–2010 роках за рахунок бюджетних коштів обладнання на суму 5,4 млн гривень. Якщо обладнання не ввести в експлуатацію, воно втратить функціональну придатність, що призведе до збитків державного бюджету в сумі 5,4 млн гривень.

За відсутності контролю з боку Міненерговугілля у 2013–2014 роках керівнику підприємства без належних підстав та за умов невиконання виробничих планів виплачувалася премія у розмірі 150 відс. посадового окладу в загальній сумі 49,6 тис. грн, що є неефективним витрачанням державних коштів. Крім того, з червня 2014 року по квітень 2016 року включно підприємством витрачено 103,9 тис. грн на заробітну плату директора дитячого оздоровчого табору «Червоні вітрила», розташованого на тимчасово окупованій території АР Крим. Ці державні кошти також витрачені безпідставно, оскільки керівник свої обов'язки на об'єкті фактично не виконував.

12. Керівництвом ДП «СхідГЗК» за відсутності належного контролю з боку Міненерговугілля у 2013–2015 роках не забезпечено повною мірою ефективної господарської діяльності підприємства. Його фінансово-економічний стан нестабільний, а діяльність переважно збиткова. У 2013 і 2014 роках збиток становив 304,6 млн грн та 233,6 млн грн відповідно. Лише у 2015 році підприємство отримало прибуток у сумі 13,3 млн гривень.

У вказаному періоді ДП «СхідГЗК» значно збільшило обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості. Так, дебіторська заборгованість за виданими авансами з 7,2 млн грн на початок 2013 року підвищилися до 337,2 млн грн станом на 31.12.2015. Кредиторська заборгованість за отриманими авансами з 2,8 млн грн на початок 2013 року зросла майже у 360 разів – до 1020,3 млн грн станом на 31.12.2015.

За три роки чисельність працівників скоротилася на 5,2 відс. (до 6943 чол. у 2015 році).

У 2013-2015 роках керівництвом ДП «СхідГЗК» не забезпечено виконання основних показників діяльності підприємства, визначених його фінансовими планами. У 2013 році основні показники фінансового плану були досягнуті лише шляхом їх коригування. У 2014 році план щодо доходу від реалізації продукції виконано лише на 87 відс., а валового прибутку –

на 27,6 відсотка. У 2015 році план щодо доходу від реалізації продукції виконано тільки на 75,4 відс., а чистого прибутку – на 50,2 відсотка.

Упродовж **2013–2015 років** підприємство **використало 1,6 млрд грн кредитних коштів**, що становить 30,3 відс. отриманого в цей період чистого доходу від реалізації продукції. Керівництвом підприємства неповною мірою забезпечено отримання кредитних ресурсів за найвигіднішими для нього відсотковими ставками.

ДП «СхідГЗК» у **серпні 2014** на базі майна ДНВП «Цирконій» створило відокремлений підрозділ з виробництва гафній-нікелевої лігатури – «Дніпродзержинський хімічний завод». У **січні 2015 року** ДП «СхідГЗК» передано **1260 одиниць державного майна підприємства на суму 42,1 млн гривень**. У лютому 2015 року ДП «СхідГЗК» передано основних засобів ДНВП «Цирконій» у сумі **12,97 млн грн** у рахунок погашення поворотної фінансової допомоги. Таким чином було збережене цирконієве та гафній-нікелеве виробництво.

ДП «СхідГЗК» порушило норми свого статуту щодо попереднього погодження з уповноваженим органом управління укладання договорів, у т. ч. і кредитних, пов'язаних з обтяженням активів підприємства. За відсутності погодження Міненерговугілля ДП «СхідГЗК» у 2015 році було укладено два договори з ДК «Ядерне паливо» на суму **1,98 млн гривень**.

13. Державний концерн «Ядерне паливо» через відсутність належного контролю з боку Міненерговугілля не забезпечив виконання головного статутного завдання – створення виробництва ядерного палива. Після завершення у 2013 році терміну дії Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України» відсутня програмна основа діяльності ДК «Ядерне паливо».

Із чотирьох номінальних учасників ДК «Ядерне паливо» витрати на його утримання практично одноособово несе ДП «СхідГЗК», для якого концерн фактично перетворився на штучну надбудову. Фінансово-економічні показники діяльності ДК «Ядерне паливо» з року в рік лише погіршуються.

Контракт із генеральним директором ДК «Ядерне паливо» (призначений на посаду у квітні 2014 року) Міненерговугіллям не укладено досі. Через відсутність контракту не встановлені персональні зобов'язання керівника та відповідальність за результати діяльності на посаді.

За відсутності реального контролю з боку Міненерговугілля та правління концерну керівництвом ДК «Ядерне паливо» порушувалися вимоги **Закону України «Про управління об'єктами державної власності»**. У 2013 та 2014 роках здійснено 1,2 млн грн і 3,6 млн грн витрат, які фінансовим планом ДК «Ядерне паливо» не передбачалися.

У цьому періоді керівництвом ДК «Ядерне паливо» приймалися рішення про надання іншим суб'єктам господарювання, у т.ч. не членам концерну, поворотної фінансової допомоги. При цьому належних і своєчасних заходів щодо її повернення не вживалося, штрафні санкції не нараховувалися, позовна робота не проводилася.

Міненерговугілля майже 1,5 року не приймає рішення щодо передачі вільних приміщень будівлі, балансоутримувачем якої є ДК «Ядерне паливо», іншим підвідомчим йому підприємствам. Відповідно, ДК «Ядерне паливо» самостійно оплачує витрати на утримання цієї будівлі, що значно обтяжує його фінансове становище і призводить до непродуктивних витрат коштів.

Окремі положення статуту концерну є застарілими і не відповідають реальному стану справ. Проте Міненерговугілля та ДК «Ядерне паливо» за 1,5 року не узгодили між собою відповідних змін. Неспроможність Міненерговугілля визначити чіткі завдання для ДК «Ядерне паливо» та формалізувати це у його статуті лише погіршувало умови діяльності концерну.

У 2013–2015 роках Міненерговугілля не забезпечило виконання своїх повноважень щодо призначення членів правління ДК «Ядерне паливо». Кількісний склад його правління в повному обсязі сформовано не було.

У порушення вимог положення про правління його керівництвом не забезпечено регулярності проведення засідань, що негативно позначалося на оперативності прийняття та виконанні рішень концерну.

14. Міненерговугілля у 2013–2015 роках не сприяло стабільній та ефектній діяльності ДП «НАЕК «Енергоатом». Фінансово-економічний стан ДП «НАЕК «Енергоатом» у цьому періоді був нестабільний. У 2013 і 2014 роках підприємство мало збиток 4076,0 і 6494,0 млн грн відповідно, а у 2015 році – прибуток у сумі 1168,0 млн гривень.

У вказаному періоді кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла у 10,8 раза (до 4964,4 млн грн станом на 31.12.2015), майже на 64 відс. зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги (до 3642,8 млн грн станом на 31.12.2015). Чисельність працівників зменшилася до 35,9 тис. станом на 01.01.2016.

Через відсутність реального контролю з боку Міненерговугілля керівництвом ДП «НАЕК «Енергоатом» порушувалися вимоги Закону України «Про управління об'єктами державної власності». До затвердження фінансових планів у 2013–2015 роках використано 3374,2 млн грн на капітальні видатки і 1,4 млн грн на оплату юридичних та аудиторських послуг.

Несвоєчасність розрахунків ДП «Енергоринок» призвела до накопичення заборгованості перед ДП «НАЕК «Енергоатом» (станом на 18.07.2016) у сумі майже 10,0 млрд грн, що спричинило зростання впродовж останніх трьох років обсягів незавершеного капітального будівництва на підприємстві, кредиторської заборгованості та обсягів залучених кредитів. Водночас серед об'єктів незавершеного будівництва компанії є ряд об'єктів невиробничого характеру. Так, на ВП «Запорізька АЕС» станом на 31.12.2015 серед об'єктів незавершеного будівництва: Свято-Богоявленський храм у м. Енергодар, Свято-Покровська церква у с. Водяне, будівля відділу міліції м. Енергодар.

Для стабілізації економічного стану та поповнення обігових коштів ДП «НАЕК «Енергоатом» залучає позикові кошти банків. Кредитний

портфель підприємства у 2013–2015 роках зріс майже удвічі – з 4,3 млрд грн станом на 01.01.2013 до 8,1 млрд грн станом на 31.12.2015, а станом на **01.07.2016 становив 10,2 млрд гривень**. На обслуговування банківських позик компанія щороку використовує значні обсяги коштів: у 2013 році – 537,9 млн грн, у 2014 році – 1391,7 млн грн та у 2015 році – 1038,3 млн гривень. Ці витрати також впливають на вартість продукції компанії.

Нестабільний фінансово-господарський стан підприємства у 2013–2015 роках також обумовлений ускладненим доступом компанії до власних коштів через арешт банківських рахунків. У 2011 році Господарським судом м. Києва прийняте рішення про стягнення з ДП «НАЕК «Енергоатом» на користь ЗАТ СП «Укрелектроват» **127,3 млн грн, з яких лише 2,6 млн грн – сума основного боргу, судові та інші витрати – 124,7 млн гривень**.

Виявлені значні залишки товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), які зберігаються на складах АЕС більше двох років. На ВП «Южно-Українська АЕС» на початок 2016 року понад два роки зберігаються 20 відс. (**173,0 млн грн**) загального обсягу залишків ТМЦ на складах. На ВП «Рівненська АЕС» більш як три роки у цехових коморах і на майданчиках станції зберігаються ТМЦ вартістю **50,6 млн грн**, що становить 17,4 відс. від загального обсягу запасів. Понад три роки на складах цехів ВП «Хмельницька АЕС» зберігається майно вартістю **44,3 млн грн**, або 11,4 відс. загального обсягу залишків на складах.

В окремих випадках несвоєчасно прийняті управлінські рішення зривають терміни щодо встановлення та монтажу обладнання та устаткування, що загрожує безпеці діяльності АЕС. Досі не вирішене питання використання обладнання, закупленого за рахунок кредитних ресурсів ЄБРР та ЄВРАТОМ для фінансування заходів з підвищення безпеки, що створює умови для неефективного використання кредитних ресурсів у сумі **6,1 млн грн** і створює ризики зриву своєчасного виконання заходів із підвищення безпеки експлуатації енергоблока № 2 Хмельницької АЕС.

ДП «НАЕК «Енергоатом» на виконання норм колективної угоди значні кошти спрямовуються на вирішення соціальних питань працівників підприємства, що відволікає кошти у відповідних обсягах, призначені для вирішення основних завдань господарської діяльності. У 2013–2015 роках працівникам ВП «Запорізька АЕС» було виплачено 71,2 млн грн як безвідсоткові позики, різні види матеріальної допомоги та виплати пенсіонерам. ВП «Хмельницька АЕС» у 2013–2015 роках видало пільгових позик своїм працівникам у сумі 65,5 млн гривень. На ВП «Южно-Українська АЕС» не забезпечено повернення позик працівниками, які звільнилися. На початок 2016 року в обліку підрозділу обліковується дебіторська заборгованість за позиками в сумі 1,2 млн гривень.

15. Через відсутність належного контролю з боку ФДМУ діяльність Міненерговугілля щодо управління корпоративними правами держави у статутному капіталі ВАТ «ХІЕП» і ПАТ «КІЕП» була недостатньо

ефективною. Повноваження Міненерговугіллям здійснювалися не в повному обсязі, несвоєчасно та недостатньо кваліфіковано.

ВАТ «ХІЕП» допущено перевитрати за окремими показниками фінансового плану на суму 2,7 млн грн та здійснено незапланованих витрат на 6,5 млн гривень.

Керівництвом ВАТ «ХІЕП» не було дотримано норм контракту в частині нарахування та виплати керівнику товариства заробітної плати і винагород за результатами роботи, що призвело до неправомірних виплат коштів. У 2013–2015 роках 650,7 тис. грн виплачено керівнику підприємства без погодження з наглядовою радою.

Заборгованість орендарів перед ВАТ «ХІЕП» станом на 01.01.2016 – 232,6 тис. грн, **робота зі стягнення штрафних санкцій не здійснювалась.**

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Надіслати Верховній Раді України інформацію про результати аудиту та рекомендувати розглянути її на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки.

2. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та запропонувати:

- затвердити нове Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України;

- прискорити схвалення Концепції Енергетичної стратегії України на період до 2035 року та Енергетичної стратегії України на період до 2035 року, Концепції та Державної цільової економічної програми розвитку атомно-промислового комплексу України на 2016–2020 роки;

- затвердити зміни до Статуту Державного концерну «Ядерне паливо».

3. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Міністерству енергетики та вугільної промисловості України для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків, зокрема:

- вирішити питання збереження від інфляційних процесів коштів, які накопичуються у Фінансовому резерві, шляхом випуску та придбання облігацій внутрішньої державної позики;

- зобов'язати керівників державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Міненерговугілля, а також господарських товариств, щодо яких Міненерговугілля здійснює управління корпоративними правами держави, оновити та подати на погодження до Міненерговугілля розпорядчі документи щодо визначення облікової політики підприємств;

- актуалізувати положення Статуту Державного підприємства «Смоли» у частині законодавчих та програмних завдань діяльності підприємства;

- вжити заходів щодо прискорення виключення ДП «Смоли» з визначеного Законом України від 07.07.99 № 847-XIV Переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації;

- вирішити питання введення в експлуатацію обладнання, придбаного ДП «Смоли» за рахунок бюджетних коштів у сумі 5,4 млн грн;

- забезпечити виконання положень постанови Кабінету Міністрів України від 03.09.2012 № 942 щодо реалізації переданих ДП «СхідГЗК» галузевих резервів гафнію та цирконію і спрямування отриманих коштів на розвиток уранового виробництва;
- забезпечити підготовку змін до Статуту Державного концерну «Ядерне паливо» та подати їх на затвердження Кабінету Міністрів України;
- забезпечити приведення Положення про правління ДК «Ядерне паливо» у відповідність із вимогами чинного законодавства та статуту концерну, затвердити його у встановленому порядку;
- забезпечити належну діяльність правління ДК «Ядерне паливо»;
- вжити заходів щодо приведення положень статутів ВАТ «ХІЕП» та ПАТ «КІЕП» у відповідність із законами України «Про акціонерні товариства» та «Про управління об'єктами державної власності»;
- внести зміни до наказу Міненерговугілля від 15.01.2016 № 16 у частині актуалізації переліку підприємств ядерно-промислового комплексу;
- вжити заходів щодо усунення усіх виявлених недоліків і порушень;
- регулярно інформувати Рахункову палату про стан виконання її рекомендацій.

Член Рахункової палати

І.М. Заремба

Додаток 1

**Державні підприємства, установи, організацій та об'єднання ЯПК,
що у 2013-2015 роках належали до сфери управління Міністерства енергетики,
та господарські товариства, щодо яких Міністерство енергетики здійснювало
управління корпоративними правами держави**

№ з/п	Найменування	Місцезнаходження
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	м. Київ
2	Державний концерн «Ядерне паливо»	м. Київ
3	ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»	м. Жовті Води
4	ДП «Смоли»	м. Дніпродзержинськ
5	ДП «УкрНДПРІпромтехнології»	м. Жовті Води
6	ДП «Дніпропетровський завод прецизійних труб» ** – до 14.10.2014	м. Дніпропетровськ
7	Севастопольський НУ ядерної енергії та промисловості	м. Севастополь
8	ДП «Київський ін.-т інженерних вишукувань і досліджень «Енергопроект»	м. Київ
9	ДП «Український проектний і конструкторсько-технологічний ін.-т «Атоменергобудпроект»	м. Київ
10	ДП «Інженерно-технічний центр підготовки кадрів для атомної енергетики»	м. Київ
11	ДП «Центральне під.-во з переробки радіоактивних відходів» *	м. Чорнобиль
12	Державне науково-виробниче під.-во «Цирконій» **	м. Дніпродзержинськ
13	ДП «Придніпровський гідрометалургійний завод» **	м. Дніпродзержинськ
14	ДП «Придніпровський хімічний завод» */** – до 01.04.2013	м. Дніпродзержинськ
15	ДП «Виробниче конструкторсько-технологічне під.-во «Ремтехнологія»	м. Щолкіне
16	ДП «ТВЕЛ»	м. Київ
17	ДП «Кримський НІЦ»	м. Київ
18	ДП «Державна будівельно-промислова компанія «Атомспецбуд» *	м. Прип'ять
19	ДП «Придніпровський завод кольорових металів» **	м. Дніпродзержинськ
20	ДП «Придніпровське житлов.-ком. об'єднання» ** – до 01.07.2014	м. Дніпродзержинськ
21	ДП «Медико-технічний центр «МедАтом»	м. Київ
22	ДП «Чорнобильпроменергобуд»	м. Чорнобиль
23	ДП «Бар'єр»	м. Дніпродзержинськ
24	ДП «Магніт» **	м. Дніпродзержинськ
25	ДП «Сенсоркомплект» ****	м. Харків
26	ДП «Державний науково-інженерний центр систем контролю та аварійного реагування»	м. Київ
27	ДП «Машкомплект»	м. Київ
28	ДП «НВК «Автоматика та машинобудування» ***– до 23.10.2014	м. Жовті Води
29	ДП «Аграрний цех «Саксаганський» **	с. Мар'ївська
30	ДП «Аграрний цех «Жовторічанський» **	м. Жовті Води
31	ДП «38-ВІТЧ»	м. Дніпродзержинськ
32	ПАТ «КІЕП»	м. Київ
33	ВАТ «ХІЕП»	м. Харків

* Прийнято рішення щодо ліквідації.

** Порушено справу про банкрутство.

*** Прийнято рішення щодо реорганізації.

**** У стані припинення за судовим рішенням.

Додаток 2

Планові і фактичні показники чистого доходу та собівартості продукції підприємств ЯПК у 2013-2015 роках

млн грн

№ з/п	Підприємства	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)							Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг)						
		2013 рік		2014 рік		2015 рік		2015 р. до 2013 р.	2013 рік		2014 рік		2015 рік		2015 р. до 2013 р.
		план	факт	план	факт	план	факт		план	факт	план	факт	план	факт	
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	17689,3	17236,0	22051,9	23237,7	33355,8	32903,9	+15667,9	12856,2	21119,7	17580,3	22838,1	27346,3	25500,9	+4381,2
2	ДП «Схід ГЗК»	1579,9	1580,0	1587,7	1348,6	3772,4	2844,5	+1264,5	1247,8	1247,9	1349,0	1282,7	3444,8	2486,9	+1239,0
3	ДП «Смоли»	82,8	55,7	87,4	72,3	128,6	73,9	+18,2	70,4	44,0	73,2	53,3	109,0	48,0	+4,0
4	ВАТ «ХІЕП»	33,6	44,1	39,0	37,7	40,4	37,4	-6,7	26,2	30,6	30,7	27,8	30,3	28,3	-2,3
5	ДП «УкрНДПРІпром технології»	15,7	48,2	16,5	17,2	2,4	8,7	-39,5	12,4	41,8	12,9	17,0	1,8	8,4	-33,4
6	ДП «КПВД «Енергопроект»	14,5	29,5	16,0	19,9	16,8	17,1	-12,4	11,6	21,1	12,8	24,6	13,4	14,5	-6,6
7	ДП «Чорнобильпром енергобуд»	3,9	20,5	5,4	16,6	7,1	37,4	+16,9	2,0	14,1	3,8	12,2	5,0	31,9	+17,8
8	ДП «УПКПІ «Атоменергобуд проект»	2,6	3,7	2,8	2,6	2,9	3,4	-0,3	1,9	2,9	2,0	1,8	2,1	2,6	-0,3
9	ДП «Бар'єр»	2,1	0,2	0,3	0,1	0,2	0,2	-	1,5	0,1	0,2	-	1,3	0,7	+0,6
10	ДП «ДНІЦ СКАР»	4,1	10,8	4,6	5,9	5,2	11,0	+0,2	3,6	9,1	4,0	5,4	4,5	8,6	-0,5
11	ДП «Кримський НІЦ»	1,0	2,4	1,0	1,6	0,3	1,1	-1,3	0,6	1,8	0,6	1,0	0,2	0,5	-1,3
12	ДК «Ядерне паливо»	-	0,4	0,3	0,5	2,4	-	-0,4	8,4	7,9	8,3	7,0	8,4	7,6	-0,3
13	ДП «ІТЦ ПК»	0,3	0,3	0,3	0,2	0,4	0,5	+0,2	0,1	-	0,1	0,1	0,1	0,1	+0,1
14	ДП «38-ВІТЧ»	5,5	6,4	10,1	12,9	8,6	15,6	+9,2	5,4	7,0	9,5	11,2	7,8	13,6	+6,6
Всього		19435,2	19038,2	23823,3	24773,7	37343,3	35954,7	+16916,5	14248,1	22547,9	19087,3	24282,3	30974,9	28152,8	+5604,9

Додаток 3

Планові і фактичні показники чистого прибутку та капітальних інвестицій підприємств ЯПК у 2013-2015 роках
млн грн

№ з/п	Підприємства	Чистий прибуток (збиток)							Капітальні інвестиції						
		2013 рік		2014 рік		2015 рік		2015 р. до 2013 р.	2013 рік		2014 рік		2015 рік		2015 р. до 2013 р.
		план	факт	план	факт	план	факт		план	факт	план	факт	план	факт	
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	2830,0	-4076,0	841,2	-6494,4	1159,1	1168,2	5244,2	1668,4	2355,7	3333,4	1335,9	3027,2	3027,2	671,5
2	ДП «Схід ГЗК»	-31,2	-30,5	7,9	-233,6	26,5	13,3	43,8	83,8	83,9	62,4	96,9	90,2	91,2	7,3
3	ДП «Смоли»	1,0	-2,6	1,1	-1,1	6,0	2,8	5,4	7,1	0,4	1,6	0,5	2,7	0,4	-
4	ВАТ «ХІЕП»	1,8	3,6	2,0	3,1	2,1	2,3	5,9	2,5	1,4	2,3	1,5	1,9	1,2	-0,2
5	ДП «УкрНДПІпром технології»	0,2	2,3	0,2	-2,9	-	0,1	-2,2	1,1	0,3	0,6	0,1	0,5	-	-0,3
6	ДП «КІВД «Енергопроект»	0,4	4,7	0,4	-6,4	0,4	-0,7	-4,0	1,0	3,2	1,2	0,8	1,3	0,1	-3,1
7	ДП «Чорнобильпром енергобуд»	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,7	0,1	0,1	0,2	0,1	-0,6
8	ДП «УПКТІ «Атоменергобуд проект»	0,1	0,1	0,1	-	0,1	0,1	-	0,1	-	0,1	0,1	0,1	-	-0,1
9	ДП «Бар'єр»	-	-0,1	-	-	-5,5	-3,7	-3,8	2,0	-	-	-	-	-	-
10	ДП «ДНІЦ СКАР»	0,1	0,7	0,1	-0,7	0,1	1,2	0,5	0,1	0,2	0,6	0,1	0,1	-	-0,2
11	ДП «Кримський НІЦ»	-	0,2	-	-	-	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	-	0,1	0,1	-
12	ДК «Ядерне паливо»	0,3	1,0	0,1	0,5	0,4	-	-1,0	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	-0,1
13	ДП «ІТЦ ПК»	-	-	-	-0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	ДП «38-ВІТЧ»	0,2	-1,3	0,1	0,2	0,1	0,6	1,9	32,8	0,3	0,1	0,1	10,8	0,2	-0,1
	Всього	2803,1	-4097,8	853,4	-6735,5	1189,6	1184,2	5282,0	1799,0	2446,2	3402,4	1435,9	3134,9	3120,3	674,1